

Новы Час

УКРАЇНСЬКЕ НАІ

ДЗІКАЕ ПАЛЯВАННЕ
ДЭПУТАТА ЛАЗИНСКАГА

Стар. 12

КРОПКА АДЛІКУ

Толькі грамадства, якое складаецца з аўтанаомных асобаў,
здольнае стаць апорай апазіцыі, як, зрешты,
і апорай дзяржавы.

Стар. 4

ЦІ ЛЁГКА БЫЦЬ МАЛАДЫМ НАСТАЎНІКАМ

Як працуецца паводле размеркавання тым,
хто мусіць адпрацаўваць 2 гады на карысць дзяржавы?

Стар. 6

КРЫЖЫКІ МОНТЕНЭГРА

Стар. 15

ЧЫТАЙЦЕ

Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

Нарыс Аляксея Хадыкі

Вяртанне страча- най спадчыны

З цыклу “Таямніцы беларус-
кай гісторыі”

АД РЭДАКТАРА

НАЦЫЗМ = СТАЛІНІЗМ

Аляксей Кароль

Тэма, якая, здавалася б, даёно
павінна была адыйсці ў гісторыю, на
жаль, не страціла сваёй палітычнай
актуальнасці. Больш за тое —
палітычнай пагрозы. Менавіта
гэтым і абумоўлена прыняцце 4
ліпеня Парламенцкай Асамблеяй
АБСЕ рэзалиюцы «Пра аўяднанне
падзеленай Еўропы: абарона
правоў чалавека і грамадзянскіх
свабодаў у XXI стагоддзі ў ёўгіне
АБСЕ». Рэзалиюцы асуджае два
таталітарныя рэжымы — нацызм і
сталінізм.

Рэзалиюцы асуджае таталітарызм у
мінульым і спробы апраўдання яго сёння. У
прапанаванні зрабіцца 23 жніўня (дату падзі-
сання пакту Молатава-Рыбентропа) Днём
памінку ахвяраў сталінізму і нацызму,
каб перашкодзіць ухваленню нацысціка-
га і сталінскага мінулага і прадухіліць
з'яўленне неанансысцікіх рэжыму.

Рэзка супраць прыняцця рэзалиюцы
як антырасійскага дакумента, што
скажае гісторыю, выступіла расійская
дэлегацыя. Беларуская дэлегацыя ад-
крытых заяў не рабіла, а як галасавалі
снебры — кожны паасобку — дакладна
невядома.

Пазыцыя Расіі, а гэта найперш, зразу-
мела, пазыцыя яе кірунай палітычнай
эліты, уражвае і біянтэжыць. Не толькі
тому, што на прасторах краіны ажывае
і набывае жахлівае аблічча прывід неа-
фашызму ў вобразе скінхедаў ды іншых
груповак, адзначаных ужо крыўавымі
забойствамі па расавай ці нацыянальнай
прыкмете. Але ж і палітычнай лініяй
пераемніці, вольнай ці адвольнай, са
сталінскім рэжымам.

Хай сабе, па зневінні аргументацыі,
прэтэстам быццам бы супраць скажэн-
ня гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.
Але ж прэтэстам галаслоўным. Бе ўсё
якраз наадварот — гісторыкамі даёно
даказана (даречы, тымі ж расійскімі),
што перамога ў вайне была дасягнутая

не дзякуючы сталінскаму рэжыму, а
насуперак яму, коштам вялізных ахвяр.
Як была даказана і афіційна прызнаная
яшчэ вышэйшымі кіраўніцтвамі КПСС і
СССР наяўнасць патаемных пратаколаў
да пакта Молатава-Рыбентропа пра пад-
зел Еўропы. І тады ж былі абрарадаваны
вызваленыя са спецховішчаў кадры
кінахронік і фотадымкі пра сумесны
войсковы парад частак Чырвонай і гітле-
раўскай армій у Брэсце ў восень 1939 года.
Агульная колькасць толькі афіцыйна
рэабілітованых да другой паловы 1990
года — больш за 2 мільёна чалавек. Што
за гэтай лічбай, як не генады?

Дык наяўно пасля ўсяго ітага чарговы
адкат? На жаль, прыкметы таго дастатково
выразныя. Даёла чаго? Інакш як по-
тімпэрскім сіндромам, із якім аднаўлення
вялікай і магутнай дзяржавы ў любым яе
абліччы, але толькі не дамакратычным,
гэта патлумачыць цяжка.

З гэтай, дарэчы, ідзе і пачынаўся
сталінскі таталітарызм. Як і гітлераўскі.
Больш таго, гісторыкамі даёно даказана,
што сталінская мадэль паслужыла для
Гітлера наўпрастовым узорам для будаўніцтва сваёй уласнай. Гэта ёнць дзве
класічныя мадэлі таталітарызму.

Квазідзяя сталінізму — класавая,
будаўніцтва сацыялізму як “поўнай, да-
веднейшай да канца дамакратыі”. Квазідзяя
нацызму — расавая, з адкрытым адма-
лением дамакратыі. Абдэзве яны служы-
лі не больш чым прыкрыццем сцвярд-
жэння дыктатарамі свайго панавання
у юліскані краіне і сусветным маштабе.

Адноўлькавымі метадамі пры абсалютна
падобных карных сістэмах. Праз татальну
ілжу. Праз татальны тэрор. Праз сусветную
рэвалюцию і вайну.

А што ж з Беларуссю? Узгадваеца
адзін эпізод з уласнай дайней даслед-
чай аспіранцкай практикай гісторыка. Я
працаўваў па тэмэ палітыкі дзяржаваў-
праможаў у паслявіннай Германіі з ар-
хівамі Савецкай ваенай адміністрацыі,
у закрытым сковішчы, па амбажаваным
допуску. Побач працаўвалі калегі па сваіх
тэмах. Адночы адзін з іх пакліку мяне
падпісці да яго стаўла: «Паглядзі, вось
документы планаваны лічабу па ліквіда-
цыі антысавецкіх элементаў, здраднікаў
і памагатых гітлераўскіх акупацийных
уладаў. Памесячна са жніўня да канца

1944 года. А вось — на 1945-ы». Лік ішоў
на дзесяткі тысяч. І гэтыя планы, у адроз-
ненні ад гаспадарчых, выконваліся.

Потым, напрыканцы 1980 — пачатку
1990-х годоў, калі дэверы спецховішчаў
пры адміністрыі краіны шырэй, мне паш-

часіцца ўжо на матрыцялах беларускіх
архіваў рыхтаваць даведкі для разаблі-
таці і шэрагу так званых нацдамаў —
Зміцера Жылуновіча, Усевалада Ігна-
тускага, іншых. Адкрываліся ізъязы
пласты невядомай, рэпрэсаванай гісто-
рыі Беларусі. С адным вельмі важкім,
актуальным і для разумення сёньняшніх
палітычнай сітуаціі канцрутніктаў:

менавіта на Беларусі і Украіне па зага-

ду і пад асаўбістым кантролем Сталіна

адпрацоўвалася тая мадэль таталі-

тарнага рэжыму, якая сцвердзілася

пад назвай сталінізму. Менавіта тут

былі сфабрикаваны і прайшлі першыя

працаў па так званых спраўах “Саюза

вызваленія Беларусі” (СВВ) і “Саюза

вызваленія Украіны”. Прычым па СВВ,

з-за прэтэсту інтэлігенцыі і партыйна-

га кіраўніцтва, на той час беларускага,

Маскве давялося адмовіцца ад першас-

най задумы правесці адкрытыя працэс.

Усе да аднаго кіраўнікі АГПУ-НКУС

у Беларусі, што па чарзе раскручвалі

тут механизмы рэпрэсій, былі прысланы

з Масквы.

Рэпрэсіі сталінскага рэжыму ўвайшли

ў масавую свядомасць і падсвядомасць,

населеніцтва Беларусі ўсё ж такі пе-

раважна як зневіннія навала. Палітыка

русіфікацыі адбілася на стане мовы,

але так і не пераадолела да канца ўплыў

палітыкі беларусізацыі, што праводзіла-

ся тут у 1920-я гады.

Таму і сёня ў масавай свядомасці па

сучасніцтва Беларусі не адчуваецца тугі па сталініз-

му, няма падобнай на расійскую па моцы

і агрэсіўнасці хвалі стварэння неафа-

нісцікіх груповак.

Ёсць працягнуты ітаг тугі на афіцый-

ным узоры: супраціўленне стварэнню

мемарыяльнага комплексу Курапаты,

пабудова “лініі Сталіна”, замоўчанне

тэмэй разгрэсіі, пераключэнне на сябе

перамогі ў Вялікай Айчыннай... Але ўсё

ж гэта афіцыйная туга носіць амбекаван-

ныя характар і разлічана на выбарае-

на выкарыстанне фрагменту з мінулага

ў падмацаванне аўтарытэта сучаснага

правады.

Таму і не было афіцыйнай рэакцыі на

рэзалиюцыю АБСЕ. Але таму ж не будзе і

афіцыйнай іе падтрымкі. Беларусі ўдала-

ся выйрацца з зоны забыцця сябе самай,

але пакуль толькі ў зону гісторычнага

напаўзабыцця. Нам яшчэ ісці да Беларусі.

Працяг тэмэ на стар. 14

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

ЛЮБОЎ – ХАЛОДНАЯ ВАЙНА

Сяргей Салоў

Беларусь з шыкам
адсвяткавала Дзень вызвалення ад нямецка-фашысткіх захопнікаў.
Наступнае маштабнае свята з гэтай катэгорыі — дзень перамогі над фашызмам.
Але перамога перамогай, а гандлёвыя войны паміж Рэсійскай і Беларуссю не сціхаюць. **І ніхто не можа прадказаць, хто ж у гэтых войнах выйдзе пераможцом.**

6 ліпеня на нарадзе ў Раствове-на-Доне гендэрктар “Растсельманша” Валерый Малыцай заявіў пра “скрыты” імпарт беларускай сельгасхнікі ў Рэсію. Паводле яго слоў, беларускі “Гомсельмаш” пастаўляе тэхніку ў Бранску, дзе на машынах “мінноўца” ёткеткі, афармляюцца дакументы як на вырабленне ў Рэсії, і потым на іх расплюсджаюцца расійскія лыготы”.

Прам’ер-міністр Рэсіі Уладзімір Путін пабіаўшы гэтыя звесткі правершы. Ік язначалася на нарадзе, урад РФ выдзяляе субсідіі пры куплі расійскай сельгасхнікі. Апрача таго, дзеўнічай распаранне, згодна з якім бюджэтныя сродкі можна накіруваць на закупку сельгасхнікі, якія вырабляюцца ў Рэсії. Путін падкресліў, што даступнасць рынку Рэсіі і Беларусі павінна быць раўназначнай.

У скве цагу на рэйсан паскардзіўся беларускі віц-прам’ер Уладзімір Сімашка. “Расій пакуль не пагадаеца на субсідізіраванне на парыгнэнтнай аснове закупак беларускай тэхнікі. І сёня можна канстатаваць, што ідея забарона на реалізацію беларускай тэхнікі”, — сказаў ён.

8 ліпеня на беларуска-расійскіх перамоўках у Мінску абміркоўвалася праблема ўзаемных паставак сельгасхнікі. Для ўзделу ў перамоўках у Мінск накіравалася дэлегацыя расійскага Саюза вытворцаў сельскагаспадарчай тэхнікі і аbstаліўшыя для АПК (“Саюзаграмаш”). Да чаго яны там дагаварыліся, пакуль невядома. Але прагнозы экспертаў несусяшчылі.

“Гандлёвыя войны” Беларусі і Рэсіі будуць працягвацца, заявіў 7 ліпеня на прэс-канферэнцыі ў Мінску эканаміст Яраслаў Раманчук.

“Безумоўна, будзе расследаванне наконт дэмпфігавых паставак беларускім бокам аграрнай тэхнікі ў Рэсію. Наколькі мне вядома, Рэсія вірнула нам чатыры тысячи трактароў, бо яны былі дрэннай якасці. Іхтязы трактары былі адпраўлены ў Туркменістан”, — сказаў Раманчук.

Арцём Дубскі

Таксама, паводле яго слоў, будзе працягвацца “перманентны нафтагазавы канфлікт”. “З бюджэту зімілі 8 трыльёнаў рублёў кампенсацыі на перапрацоўку нафты, шторобіць бессенсноўнай перапрацоўку нафты ў Беларусі. Такім чынам, можна меркаваць пра скарацэнне перапрацоўкі нафты на нашых камбінатах”, — заявіў эканаміст.

На яго думку, узімку ўзыніць пынімак нааконт працаў “Белтрансгаза”. “Хутчэй за ўсё, беларускі бок будзе патрабаваць крадыты пад перадачу Рэсії 50% акцый гэтага прадпрыемства. Беларускі бок будзе па-ранейшаму настойваць, што гэты пакет капітуге 5 мільярдаў долараў. Расійскі бок будзе настойваць на меншай цэнзе, бо цэны на газ змяніліся”, — лічыць Раманчук.

Ён таксама прагназуе праблемы з доступам расійскіх кампаній на беларускі банкаўскі рынак. “Нядыўна ў Беларусь прыгэдзіць Герман Гроф (кіраўнік расійскага “Ашчадбанка”), які працягваў пытанне пра набыцце “Белпрамбудбанка”. На якіх умовах прадаваць банкі, якім чынам даваць доступ расійскаму капітала на беларускі банкаўскі рынок — наконт гэтага беларускі бок будзе гандлявацца”, — прагназуе Раманчук.

“Таксама будуть парадынальна дробныя пытанні накірталі доступу на расійскі рынок беларускага мяса, малака і іншага. Таму што ні па адной таварнай групі неяма дамоўленасцей. Караец, нас чакае вельмі цікавы канец лета, пачатак восені і вельмі цікавы канец года”, — заключыў Раманчук.

Невідома, за што і як будзе гандляваць Беларусь з Рэсіяй. Але ў гандцы з Еўропай беларускі ўлады скарыстаўшы даўно правераную і ўзектыўную тэксты. Здавалася б, пасля вызвалення Эмануіла Зельцэра ў Беларусі не засталосі тых “закладнікаў”, з-за якіх можна было бы гандлявацца. Але логіка тут простая: калі іх не засталосі — дык зробім!

7 ліпеня быў асуджаны актыўіст міжнароднай моладзевай арганізацыі “Малады фронт” (Чэхія) Арцём Дубскі. Дубскі прызнаны вінаватым у злачынстве, прадугледжаным артыкулем 415 Крымінальнага кодекса (ухіленне ад адбыўвання пакарання

ў выглядзе абмежавання волі). Моладзевага актыўіста ўзялі пад варту непасрэдна ў зале суда.

Суд прыгаварыў Дубскага да шасці месяцаў утрымання ў калоніі агульнага разрэзання па артыкуле 415 КК, а таксама прынёс да ўвагі то, што ён павінен адбываць яшчэ адзін год абмежавання волі за ўздел у несанкцыянаванай акцыі гадзіральникаў у студзені 2008 года. Гэта пакаранне ўтрыманні да Дубскага зацічуеца як “два дні за дзень” — гэта значыць, два дні абмежавання волі лічача як дзень, праведзены ў калоніі. На падставе гэтага суддзя змяніла пакаранне Дубскагу з абмежавання волі на ўтрыманне ў калоніі. Такім чынам, ён павінен правесці ў калоніі год.

Шмат якія праваабаронцы і аналітыкі ацанілі такі прысыду як “узыцце закладніка”. Асабліва на tym фоне, што сусветная праваабарончая арганізацыя “Міжнароднае амністый” прызначыла Арыёма Дубскага і яшчэ дзесяць грамадскіх актыўістаў, асуджаных за ўздел у акцыях пратэсту прадпрымальнікаў, вязнямі сумлення. Тут спарады ёсьць за што гандлявацца. Больш за тое, Дубскі як злосны парушальнік разрэзану пакарання не падпадае под амністію, якак праходзіць зарас у Беларусі.

А пакуль нашы суды змагаюцца са “злоўснымі парушальнікамі”, з не самымі апошнімі асобамі нашай такой роднай і такой саюзной дзяржавы ў Беларусі адбываючы аnekdoty. 2 ліпеня ў дзяйнурную часць Брестскага аддзела ўнутраных спраў на транспарце звязнусі дарадца мэра Смаленска. Ён сказаў, што з куза цыгніка “Масква — Берлін”, у якім разам з мэрам ён ехал за мяжу, была выкрадзеная яго сумка, у якой знаходзіліся асабістыя рочы дарадца, а таксама два пашпарты — яго і мэра. 5 ліпеня выкрадзеная сумка была знайдзена супрацоўнікамі АУСТ недалёка ад чыгуначнай станцыі Цеўлі Кобрынскага раёна. У ёй быў ўсё, апрача грошай, што належала дарадцу.

Ці зноўдзіць тых, хто пакрыў дзіў дарадцу Смаленскага мэра, — невядома. Звычайна такія справы канчаюцца “вісікамі”. Што, дарэчы, якраз і не дзіўна ў рошчышчы гандлёвых войнаў.

▼ ФІГУРЫ ТЫДНЯ

ГЕОРГІЙ МАРЧУК

Беларуская Рада па маральнасці будзе сачыцца за рэакцыяй жыхароў краіны на кнігі і кіно. І хата стваральнікі рады заўвялоюць, што нічога супольнага з цэнзурай не мае, але сёё-то яны ўжо зараз гатовыя паставіць пад сумнёў.

Сакратар Саюза пісменнікаў Беларусі Георгій Марчук заявіў, што практикана аічніваўца маральнае аблічча беларускага книжнага і кіноніага рынка спецыялісты яшчэ не начали, але ўжо гатовыя называць некалькі твораў і фільмуў, да якіх, па іх меркаванні, варта ставіць з насыроядай. Марчук патлумачыў прынцып працы створанай структуры: “Этага грамадская арганізацыя, у склад якой уваходзяць больш 30 прадстаўнікоў розных канфесій, пісменнікі, мастакі, работнікі культуры, спецыялісты міністэрстваў культуры, адукацыі, інфармацыі. Мы будзем адносіцца да культурнай навінкі, назіраючы за рэакцыяй людзей на так званыя спрэчныя творы, задзірлівыя паліярныя меркаванні, а потым знаёміці міністэрствы і ведамствам з вынікамі наших даследаванняў”. Георгій Марчук выказаў загадку, што кніга расійскага пісменніка Уладзіміра Сарокіна “Блакітнае сала” або камедыя “Гітлер капут!”, якую нядыўна была ў беларускім кінапрацае, цалкам маглі і патрапіць пад увагу рады. Пры гэтым сакратар Саюза пісменнікаў Беларусі падкрэсліў, што мэта структуры простая — “не даць загінучы высокім маральному іздзелам, якія ёсць у грамадстве. Мы будзем толькі рэкамендаўцаў зацікаўленым ведамствам зважаць на асаблівую крайнасць таго або іншага твора”. Але ні для каго не сакрэт, што ў Беларусі рэкамендаўцы чыноўнікі маюць абавязковыя для выканання характар, а на месцах лічца за лепшае “правывіданаць, чым недавыкананы”. Глядзіш, і меней культурнай прадукцыі ў крамах і кінатэатрах, якую не адпавядае густу сяброву новастворанай рады.

ЮРЫЙ ШАЎЧУК

Хаця лідэр групы ДДТ Юрый Шаўчук і не беларус, але за яго падтримку беларускасці, думаем, варта даць згадку: сакратуру, прысвяченаму афіцыяльнаму Дню Незалежнасці Беларусі ў Магілёве, лідэр групы ДДТ Юрый Шаўчук са сцэны заявіў, што вельмі любіць беларуское малако і заклікаў не забываць родную мову, перадае інтэрнэт-рэсурс “Беларускі партызан”. У перапынках паміж песнямі Юрый Шаўчук не адзін раз гаварыў пра тое, якому спадабаўся Mariné. А ў песні “Каханніе” нават экспромтам замяніў “Няvy” на “Днепр”. Пад канец свайго выступу спявак у парыве заклікаў беларусаў не забываць родную мову. Спадзяемся, што да парады гуру расійскага рока прыслуходзяцца не толькі яго беларускія прыхільнікі.

МАКСІМ СКАВЫШ

Нападаючы футбольнага клуба БАТЭ Максім Скаўыш узнаўчалі спіс бамбардзіраў чэмпіянату Беларусі па футболе. У актыве дзесяці забітых голоў. За ім у рэйтынгу з адставаннем у адзін гол — аднаклубнік паўтаронца Сяргей Крывец, на трэцім месцы — нападаючы футбольнага клуба “Гомель” бразілец Майкон Каліжурэ. Максім Скаўыш ўжо называюць галоўным адкрыццем першай паловы чэмпіянату Беларусі. Яшчэ летасі хлопец не мог патрапіць нават у склад БАТЭ, а сёлета выйшоў на першы радок спісу

бамбардзіраў. Пры гэтым у чэрвені Максім не патрапіў у склад мардзейкай зборнай на чэмпіянат Еўропы. Адмыслыўці лічачы, што нашай зборнай для ўдалага выступу ў Швецыі, дзе прайдзе чэмпіянат, на хапала акурат таго вострага нападаючага, як Скаўыш. У адным з інтэрв’ю Максім расказаў, што для яго ўзорам спартавага майстэрства з’яўляецца нападаючы клуба БАТЭ, трохразовы чэмпіянат Беларусі Віталь Радзівонаў.

ПАЛІТЫКА

▶ АЗБУКА ПАЛАТОГІІ

КРОПКА АДЛІКУ

Сяргей Нікалюк

Толькі грамадства, якое складаеца з аўтамонных асобаў, здольнае стаць апорай апазыцыі, як, зрешты, і апорай дзяржавы.

Пра апазыцію зразумела, а пра дзяржаву? Звернемся да гісторычнага прыкладу (гледзі табліцу). Страты забітымі і параненымі сродкі асноўных краін — узделыніц першай сусветнай вайны быў прыкладна роўны, а вось у палон рускія здавалісі ў 3,9 разы часцей за немцаў і ў 5,3 разы — за французаў!

Страты ў першай сусветнай вайне, млн. чалавек

Краіны	Забітыя	Параненныя	Палонныя
Францыя	1,39	3,04	0,45
Германія	1,81	4,25	0,62
Расія	1,65	3,85	2,40

Салдаты царскага войска ў першую сусветную вайну — гэта ў асноўным слянне. Яны не праўлялі асаблівага энтузізму памірань «За Бога, Цара і Айчыну». Асабліва «За Айчыну», таму што ў патрыярхальнаграмадскім светаполіглідзе селянін папросту не было месца для настолькі абстрактнага паняння. Яго сусвет заканчаваўся за ваколіцай вёскі. Падобна жнём з каскі «Кот у ботах», селянін быў гатовы працаўваць на любога пана, што, уласна кажучы, і рабіў на працягу стагоддзяў. У адрозненіе ад шляхты і інтэлігенцыі, селянін не адчуваў ніякага жадання адвяўваць Дарданелы і ўзымаць крыж на Святую Сафію ў Канстанцінопалі, ды ён і не ведаў, што гэта такое.

Праблема грамадзянініна

У Еўропе, у адрозненіе ад Расіі, працэс фармавання грамадзянскіх нацый да пачатку першай сусветнай вайны ішоў ужо

грамадзяніна не выхаваць. Здавалася б, колькасць жадаючых аўяднацца з Расіяй у адзіную дзяржаву за апошні гады скарыпалаўся ў разы (у 2002 годзе — 38%, у 2008-м — 11%), але не трэба спяшацца радавацца. Узворень патрыятызму ў Беларусі знаходзіцца ў зваротнай залежнасці ад росту даходаў. Усё добра, пакуль усё добра. Але варта дзяржаве замарудзіць з сацыяльнымі выплатамі, як колькасць жадаючых аўяднацца з Расіяй узрастаете, у першую чаргу за кошт пенсійнераў. У маладых — свой вектар. Яны пачынаюць больш актыўна пазіцыю на Захад.

«Наша Перамога»

З ліпеня краіна адзначыла Дзень Незалежнасці. У Беларусі (зрешты, як і ў любой іншай краіне) гэтыя дзень выконвае ў першую чаргу сакральную функцыю, бо падзяляе гісторыю на дзве нераўназначныя і супрацьпастаўленыя адна адной часткі: на ту, што была «да

таго», і на ту, з якой, уласна, усё і пачалося.

У беларусаў ўсё пачалося з дня вызвалення Мінска ад фашистаў у ліпені 1944 года. Сваё права на такую кропку адліку яны зацвердзілі на лістападаўскім рэферэндуме 1996 года. А каб ніхто не сумніваўся ў яго выніках, у будынак ЦВК загады былі націраваны на невядомы ўзброеныя людзі пад аховай міліцыі, якія і прывялі неабходныя кадравыя перастаноўкі ў Цэнтральнай выбарчай камісіі. Тэаэтрычнае ж абгрунтаванне пераносу нацыянальнай кропкі адліку даў кіраўнік дзяржавы: «Не ўсё ведаюць і памятаюць, што ў часы засілля нацыяналістаў галоўным дзяржавнымі святымі беларусаў быў ішны дзень, звязаны з развалам Савецкага Саюза. Такім чынам, ідэйныя нащадкі фашысцкіх памагатых ставілі ў адзін шэраг нацысцкую Германію і Савецкі Саюз».

Але не варта настолькі важнае рашэнне глумачыць выключна капрызам пэўнай асобы. Гэта асаба ведала, што рабіла. Зразумела, да афіцыйных вынікаў галасавання па гэдзаным пытанні (88%) варта ставіцца без фанатyzmu. У той лёсавынальны дзень гэта ж актыўна беларусы выказаліся супраць свайго права абірацца кіраўніку мясцовых органаў выканайчай улады (70%), а таксама не пагадзіліся з тым, што фінансаванні ўсіх галін улады павінна ажыццяўляцца галосна і толькі з дзяржаўнага бюджету (66%). Чаго не здараеца, калі кадравая перастаноўка робіцца не вядомымі людзьмі ў цывільным пад аховай міліцыі...

Тым не менш не здзіўлюся, калі большасць беларусаў рашэнне пра сумяшчанне Дня Незалежнасці з днём вызвалення Мінска падтрымала. Беларускае грамадства шмат у чым усё яшчэ застаецца савецкім, і перамога ў Вілікай Айчыннай вайне з'яўляецца для яго адзінай пазітыўнай апорай нацыянальнай самасвядомасці, таму што народ, задушаны галечай і самаўпраствам начальства, вельмі выклочна ў часы макімальнай пагрозы.

Агульная пагроза ламала перарадкі саслоўнага грамадства, а

савецкае грамадства, нягледзячы на марксістскую рыторыку, было пабудавана выключна па саслоўным прынцыпе. Інакш дзяржава папросту не змагла бы вызначыць, каму якая пайка належыць. Так узімкала ілюзія агульнанараднага яўдання, пра якое ветэраны ўзгадваюць да гэтага часу.

Калі народы Еўропы штогод адзначаюць дзень заканчэння вайны і наступленне міру, то савецкія беларусы сяяцькуюць Перамогу. Гэта не проста перамога — гэта «Наша Перамога», якую мы нікому не аддадзім. Дойгія гады пад «нашымі» размешлася дружная сям'я народоў СССР (цікава, з дэпартавання ў гады вайны народы не ўхаходзілі ў лік дружных?), сёняні ж кола «нашых» афіцыйнай прарапанды ўсё часцей родукаюцца беларусаў. Адсюль, дарэчы, і имкненне атрымаць з еўрапейскіх народоў палітычнай і эканамічнай дыўданы з вызваленне ад «кар'янчавых чумы».

Зразумела, што плюралізм меркавання не з'яўляецца моцным бокам аўтарытарнай улады. Яна здольна існаваць толькі ва ўмовах аднай Прауды, ва ўмовах адзінага народа, згуртаванага вокол першай асобы дзяржавы. Такому адзінству варта паўстаць у ходзе біту, што ніякіх саамастоільных кроплі для згуртавання ў самога народа няма і бывае не павінна. Усе, хто думае інакш, у тым ліку і з нагоды «Нашай Перамогі», — адмарозкі, якія хоць пазбавіцца народ гераічнага мінулага, імкнуща адразу з агітарычных каранёў (у больш глыбокіх гістарычных пластиах афіцыйнай карані, мяркуючы па ўсім, працэс не ўстане). Словам, іншую, адрознouю ад афіцыйнай інтэрпрэтацыі вайны варта разглядаць як замах на святыню, як араку паміці загінулых.

Перамога дапамагае знайсці адказы і на выслікі сучаснасці, аднак далёка не кожны беларус здольны на прадуктыўны пошук, а толькі той, хто з'яўляецца законным спадчыннікам «вілікага подзвігу савецкага народа». Падзел беларусаў на законных і незаконных спадчыннікаў — прымы авабязак ідэалагічнай «вертыкаль». Калі меркаваць па наяднім інтэр'ю Лукашэнкі расійскім СМІ, інвенты-

рызантый беларусаў «вертыкаль» паспяхова завершаная. «Адмарозкай» апнулася наштат: «няхай 2, няхай 3 працэнт».

Выправаванне мірам

Савецкае грамадства, як, зрешты, і грамадства дасавецкае, ма-гло існаваць выключна ва ўмовах стаілай мабілізацыі. Галоўным мабілізуючым фактарам пры гэтым выступаў образ ворага. Калі я быў школьнікам, як і мільёны маіх аднагодкаў, разгулірна пісаў сачыненні пад агульным называй «С одного металла лют медаль за бой, медаль за труду». Пра што гэта кажа? Перш за ўсё пра тое, што між паміж мірнай і ратнай працай у тых гады была вельмі ўмоўнай. Вялікая Айчынная вайна скончылася ў 1945 годзе, але ўтрыманне войска па-ранейшаму паглыняла калі паловы ВУП, а значыць лозунг «Усе для фронту, ўсё для Перамогі!» ніхто не адмяняў.

Саюз народі і ўлады, які дастаўся нам у спадчыну, не раз праводзіў паспяховае выправаванне вайной. Праблемы, як правіла, пачыналіся ў мірны час. Калі воі рагаці нахільныя марудзіў, то яго даводзіліся выдумляць, інакі саюз пачынаў расплаўацца, падобна коўды з лапікаў.

Незалежны Беларус ў гэтым плане дастаўся цяжкай спадчынна. Рэальна ваяваць яна ні з кім не можа, дык час баявых дзеянін на еўрапейскім кантыненце мінү. Сёння адчыненныя межы, лёгка пранікальныя для працоўнай сілы, і народ пачынае «галасаваць на гамі» як толькі адчуе, што дзесяціці хтосьці планіць больш, чым родна дзяржава. Балаце, сусветны крыйзіс часова стрымуе адтогу працоўнай сілы, але ж часова.

У «малочайнай вайны» паміж Беларуссю і Расіяй, якай ўспыхнула ў чэрвені, ёсць шмат тумачнину. Любая сацыяльная рэальнасць складаней за нашы ўзўленні пра яе, але, як паказвала практика, канфлікты, што перыядычна пераходзяць з «войны» ў рамках Саюзной дзяржавы, ёсць не адхіленне ад нормы, а яе сістэмаўтваральны элемент. Ужо каму як не супраўдным спадчыннікам Перамогі варта ведаць пра гэта.

▶ АПЫТАННЕ

КРЫЗІС НАС НЕ ХВАЛЮЕ

Алена Запалінская

Незалежны інстытут сацыяльна-еканамічных і палітычных даследаваній, зарэгістраваны ў Літве, правёў у чэрвені чаргове апытванне грамадской думкі.

Крызіс

Беларусаў крыйзіс ужо не так хвалюе, як у сакавіку. Так, калі ў сакавіку быў зафіксованы ўсплеск тых, што

старэйшы за 60 гадоў. Падобна, што для беларусаў крыйзіс ужо закончыўся.

Верым у стабільнасць

Рэйтынг Аляксандра Лукашэнкі трохі падрос — да 40,9% (з сакавіка на 1,7%). Аднак, калі 10% тых, хто давярае Аляксандру Лукашэнкі, галасаваць за яго пакуль не падлануюць.

Дзяржавынай і недзяржавынай СМИ атрымалі амаль роўную ступень даверу, з невялікай перавагай незалежных (44,7 і

45,3%). Дарэчы, калі не ўлічваць узрост, жанчыны больш вераць дзяржавынам СМИ (52,4%), а мужчыны падтрымліваюць недзяржавынай — 46,9%.

Расія і Еўрасаюз

На пытаннне «Калі б цяпер у Беларусі праводзіўся рэферэндум па пытанні, ці ўступаць Беларусі ў Еўрасаюз, якім быў бы вышыбі?» становіча адказали 41,4% адмойна — 39,8%. Гэта, па інфармацыі НІСЭПД, гістарычны максімум «еўрапейскіх настроў» беларусаў».

Калі супаставілі Еўропу і Расію, адразу стаў залежны раскол беларусаў. Прарасійскі і прайа-еўрапейскі накірунак падтрымлівае прыкладна адноўльковая колькасць людзей — 42,1 і 41,4%.

Прайда, усё больш беларусаў думаюць, што ў пагаршэнні становіща вінавата менавіта Захад (з сакавіка лічба ўзнялася на 3% і да-сягнула максімуму ў 36,2%). Пры гэтым надзеі на выхад з крыйзісу беларусы звязваюць менавіта з замежнымі інвестицыямі.

▶ ПАДРАБІЗНАСЦІ

БІТВА ЗА КАМБАЙНЫ

Вольга Хвойн

Пасля малочнага скандалу паміж Беларуссю і Расійскай пакрысе разгараца канфлікт у сферы гандлю сельскагаспадарчай тэхнікай. Улічаючы паліярдні досвед гандлёвай вайны, чыноўнікі не сталі чакаць, пакуль з іскры шугане полымя, а наладзілі перамоўны працэс.

Штуршок канфлікту надала заява прым'ер-міністру Расіі Уладзіміру Пуціну пра верыфікацыю звесткі генеральнага дыректората «Растсельмаша» Валерия Мальцева аб «прыхаваным» імпартце беларускай сельгасграчы ў Расію. Мальцева на нарадзе ў ліпені ў Растове-на-Доне заявіў, што беларускі завод «Гомельмаш» пастаўляе тэхніку ў Бранск, дзе на машынах «мяняючыя этыкеткі, афармляючы даукменты як на вырабленыя ў Расіі, і потым на іх распайдзяцца расійскія ільготы».

Урад Расіі выдзяляе субсіды на наўбышч расійскай сельгасграчы. Акрамя таго, дзейнічае рацэнне, паводле якога бюджетнай сродкі можна накіроўваць на закупку сельгасграчы, вырабленай у Расіі. Уладзімір Пуцін падкрэсліў, што даступнасць рынку ў Беларусі павінна быць раўназначная.

Афіцыйны прадстаўнік «Рассельмаша» Тасціяня Закалукава паведаміла, што Беларусь штогод пастаўляе на расійскі рынак больш за 1100 камбайнаў. Пры гэтым «Растсельмаш» фактычна пазбаўлены такої магчымасці, таму што «беларускі бок не выконвае контрактнай абавязацельствы па закупцы расійской тэхнікі». У прыватнасці, згодна з апошнім дамовай, Беларусь павінна была закупіць 200 камбайнаў, аднак закупіла толькі 30.

Павыніках беларуска-расійскіх перамоў аб узаемных пастаўках сельгасграчы, што прыйшло ў Мінску 8 ліпеня, было зацікавана, што краіны маюць намер складнаваць свае намаганні па развіціі сельскагаспадарчага машынабудавання. «Мы дамовіліся, што суб'екты гаспадарання і асацыяцыя «Саюзаграмаш» падтрымуюць прапановы, і ў жніўні яны будуть разгледжаны на пасяджэнні сумеснай камісіі з узделам прадстаўнікоў Міністрамінду Расіі і Міністрамі Беларусі, будучы прынятыя адпаведныя рацэнні», — перадае Інтэрфакс словаў намесніка міністра прамысловасці Беларусі Генадзя Свідэрскага.

Кіраўніцтва прадпрыемстваў мусіць дэталёва праццаўцаў пытанні вытворчых сувязей і дамоўваў паставак, каб «тыя пытанні, якія патрэбуюць разшэсні на ўзроўні дзяржкіравання, быў сумесна вырашаны Міністрам і Міністрамінду». Намеснік міністра прамысловасці

дадаў, што «у нас ёсць саюзная праграма развіція сельгасмашынабудавання, якая, напэўна, будзе дапоўненая. У выніку мы павінны даваць канкурэнтазадачную прадукцыю на рынках Беларусі і Расіі, а таксама пастаўляць яе ў трація краіны». «Крыўдна, што беларуская тэхніка канкуруючы з заявамі, што ёсць няроўныя меры доступу на расійскі і беларускі рыnek», — зазначыў Генадзь Свідэрскі.

Кіраўнік Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання Сямён Шапіра ўтварыў лічыць заявы «Растсельмаша» пазбаўлены «солянскай мудрасці». Паводле яго слоў, кіраўніцтва «Рассельмаша» прапануе падзеліць рынак: не вырабляць у Беларусі зборжай-борчарчы камбайны, а спецыялізацца на корма-борчарчай тэхніцы. «Закрыць беларускую вытворчарческі камбайнай — гэта дурасць», — падкрэсліў міністр.

У абароне айчынных вытворцаў ён прывёў факт того, што магутнасці вытворчасці «Растсельмаша» не здольныя забяспечыць патрэбы Расіі ў аўтаматічні парку сельскагаспадарчай тэхнікі: «У Растове вырабляецца чатыры тысячи камбайнаў. Мы палову готовыя забраць з гэтага аўтому вытворчасці. Але што на Расію застанецца?» У планах Беларусі штогод мадэрнізація і замяніць да дзвюх тысяч камбайнаў. Чыноўнік лічыць, што закупкі сельскагаспадарчай тэхнікі ў Беларусі для Расіі выгодныя, бо апошняя набывае камбайны ў далёкім

замежжы па коштах, значна большых за беларускія. «Расія мусіць спрыяць беларускаму сельгасмашынабудаванню на расійскім рынку, гэта выгода ў першую чаргу расіянам».

Вырашэннем спрэчных пытанняў і стварэннем роўных умоў беларускім і расійскім прадпрыемствам, якія займаюцца выпускам сельгасграчы, па доступу на рынкі краін-суседаў займаецца сумесная група, у якую ўваходзяць прадстаўнікі беларускага Міністрам і расійскага Міністрамінду. У жніўні будуть вызначаныя мерапрыемствы навукова-тэхнічнай праграмы ўзаемнай калаборацыі, скларапынаваная стратэгія развіція асноўных прадпрыемств — МТЗ, «Гомельмаш», «Бабруйскаграмаш», расійскіх — «Рассельмаш» і карпараціі «Трактарныя заводы».

▶ ПАДАТКІ

УВАГА НА ФІЗІЧНЫХ АСОБАЎ

Вольга Хвойн

Пераход шэрагу прадпрыемстваў на няпоўныя працоўныя дзень спрэвакаваў рост незаконнага падпрыемніцтва. Пра гэта заявіў падчас прэ-канферэнцыі ў Мінску намеснік міністра па падатках і зборах Васіль Каменка.

Нелегалы таксуюць і стрыгуць

За пять месяцаў гэтага года было выяўлена 10,5 тысяч фізічных асоб, якія займаюцца прадпрыемніцтвам дзейнасцю без регистрацыі. Гэта ў трох разах больш у параўнанні з мінулым годам. Амаль палова выяўленых «нелегалаў» — 42 працэнты — пасля паліярднання ў боку падатковых органаў сталі на ўлік. За неаднаразове парашэнне заканадаўства 2 019 грамадзян быў прызначаны да адміністрацыйнай адказнасці. З іх дзяржава атрымала ў казну ў выглядзе штрафаў 882 мільёна рублей.

Намеснік міністра па падатках і зборах Беларусі Васіль Каменка адзначыў, што пасля пераводу рабочых на шэрагу прадпрыемстваў на няпоўныя працоўныя дзень у іх з'явіўся вольны час, у які людзі імкніцца падзарабіць. «Многія займаюцца падсобным гаспадарствам і атрымліваюць дадатковыя прыбытакі са сваіх участкаў. І гэта добра, — лічыць чыноўнік. — Але многія выконваюць працу, звязаную з аказаннем паслуг».

Найблізыя нелегальных прадпрыемнікаў у сферы транспартных паслуг, асабліва ў стаўлі. На другім месцы — выкананне будаўнічых работ, за імі ізліе зборка і рамонт мэблі, рамонт аўтамабіляў, паслугі цырульнікаў і нянец. Выяўліць подобныя выпадкі даволі складана, бо людзі звычай-

на ці размішчаныя аб'явы пра аказанне паслуг у газетах, ці знаходзяць кліентаў праз сваіх снаёмных. Да таго ж неабходна даказаць, што чалавек займаецца прадпрыемніцтвам дзейнасцю сістэматычна. Парашэннік, якіх злавіў ў першы раз, — паліярджаючы, у наступны раз заводзіцца пратакол ад адміністрацыйнага пашэнні, і справу ўжо разглядае суд.

Дарэчы, з гэтага года фізічныя асобы змогуць падаваць дакларані ў электронным выглядзе. У перспектыве з развіціем электроннай базы плацельшчыкі падатковыя органы плануюць увогуле перайсці да выплаты падаткаў без запаўнення дэкларацый.

Юрыдычных асоб падзеляць і падпрымаюць

Пільную ўвагу падатковых органаў да фізічных асоб намеснік міністра па падатках і зборах Беларусі Васіль Каменка патлумачыў дзейнасцю ўказа прэзідэнта № 688, паводле якога ўведзены мараторый на правядзенне праверак на прадпрыемствах.

Акрамя таго падаткавікі засяродзіліся на выяўленні цяжкіх апераций з грошовымі

сродкамі і таварамі. Як паведаміў намеснік міністра, было заведзена чатыры крымінальныя спраvy за заніжэнне падаткаў-кладаўцаў прыбытку. Найбольш штрафаў за парушэнне падатковага заканадаўства сплацілі будаўнічыя арганізацыі, лесапарыпрацоўчыя і лесанаркхітэктурныя, падаткавыя ўстановы нафтхімічнага комплексу.

Разам з тым намеснік міністра заўважыў, што ўмовы для выядзення бізнесу ў дзяржаве не пагаршаюцца, а, паводле яго меркавання, наадварот, многія робіцца для спрашчэння працэдураў рэгістрацыі, падаткаў-кладані і рэгулявання прадпрыемніцтва. Напрыклад, дзяржаўную фінансавую падтрымку за кошт сродкаў падатковымі малага бізнесу могуць атрымаваць індывідуальныя прадпрыемнікі, аўтамашынныя ўніверсітэты, кінатэатры, майстэрні, кабарэты, падаўленыя ў мінулых гадах. Самыя надзеіныя змогуць чакаць праверак не часцей за адзін раз на пяць гадоў ці ўвогуле кантрольныя органы правярять іх не будучи.

Праектам указа падтрымліваецца

што толькі заражгістраваныя прадпрыемствы вызываюць ад усіх праверак на трох гады. Толькі выключчныя выпадкі

могуць стаць нагодай для пазапланавых праверак новаствораных прадпрыемстваў.

Важна дадаць, што паводле новага ўказу

нарматыўнага праверак будзе тычыцца не толькі падатковых, але і ўсіх канцэрнально-

х органаў.

Мінус на плюс

Намеснік міністра па падатках і зборах Беларусі Васіль Каменка паведаміў, што агулам падатковая нагрузкa ўчасты плацельшчыкі, якія кантролююцца падатковымі органамі, у першым паўгоддзі склаў 30,1 працэнт з даўлігага падатку. Летасць гэтых паказычы быў на ўзроўні 36 працэнтаў.

Для далейшага паніжэння падатковай нагрузкі разглядаецца магчымасць адмены збору ў фонд падтрымкі сельскагаспадарчых вытворцаў у памеры аднаго працэнта, а таксама змяненне стаўкі падатку на прыбытак з 24 да 20 працэнтаў. Каб кампенсаваць паступлінні грошовых сродкаў у буджэт, прапануецца павялічыць стаўку падатку на дабаўленую вартасць з 18 да 20 або 22 працэнтаў.

ГРАМАДСТВА

6

ПРАФЕСІЯ

ЦІ ЛЁГКА БЫЦЬ МАЛАДЫМ НАСТАЎНІКАМ

Юлія Снег

Як працуецца паводле размеркавання тым, хто мусіць адпрацаўць 2 гады на карысць дзяржавы? Ці пакідае досвед працы ў школе жаданне працягваць прафесійную дзеянісць на гэтым кірунку? Ці працуецца права маладых спецыялістаў на практицы? Пра школьнія будні маладых настаўнікаў разважаюць героі публікацыі.

Геаграфія — без глобуса

Аксана скончыла Педагагічныя ўніверсітэт імя М. Танка. Спецыяльнасць рэдкая, цікавай такой німа — геаграфія, беларуская мова і літаратура. Адправілася працаўць у Карапеў Стан, што ў рэгіёне Мінска, але на ўскрайку. Першыя выкладчыкі год для дзячыны стаўся няпростым выпрабаваннем. Па-першае, школа настолькі бедная, што выкладцаў даводзіцца літаратурна на пальцах. Німа глобусаў, німа мацеў. Бракуе падручнікаў, літаратуры для пазнакамлення чытаціння.

Высілкі настаўніцы навучыць не зважаючы на недахоп падручных сродкаў вучні цэнтрычна — адбіваеца кантынгент. Атрымліваеца так, што бацькі, якія сур'ёзна заклочачаны адукацыйнай уласніцай дзяцей, стараючыя ўладкаваць іх у мінскія школы. А ў самім Карапеўскім Стане застаюцца дзеци з не надта ўдалымі сімей. Каго дома не вельмі даглядаюць, не дуже песьціць, не імкнуцца кантроліраваць. Абазнанасць дзяцей у самых простых побытавых роцех спачатку Аксану прости бінгтэйкыла: «Я сама вырасла ў вёсцы, як і мае вучні. Але яны не ведаюць такіх речак, што проста дзіву даеся. Прывкладам, ніядуна выспектліла, што яны не ўяўляюць сабе, як

спявае шпак. Дзякую Богу, ведаюць, як ён выглядзе. Здзіўляе, што жыны заўважаюць жыцці, якое вакол іх?»

Як малады спецыяліст, Аксана наведае адкрытыя ўрокі, якія даюць яе волытнія калегі: «Настаўнікі з вялікім досведам працы даюць розныя тэматычныя ўзорныя ўрокі і нас, маладых спецыялісту, вучань. Канечні, гэта па адмысловым сценарыях ўрокі, ды вучні там добрыя, ды і досвед працы ў людзей — у каго 20 гадоў, а у каго і болей. Але ёсё адно, калі глядзіш на гэтыя ўрокі — гэта акрылье, хochaцца імкнуцца да лепшага, несці добрае, светлае. А потым вяртаешся да сібе, глядзіш на сваіх дзетак, каму абсалютна нічога не патрона... Апускаюча руку!»

Настаўнік недаглядзеў

У майі суразмоўцы Наталлі руки апусціліся значна раней за сканчэнне тэрміну адпрацоўкі ў школе. Яны вы-

кладала англійскую мову. На яе погляд, атмасфера працы настаўніка на сённяшні дзень напроты прыніжае яго прафесійную і чалавечую годнасць штодзен. І справа нават не ў мізорных заробках (а ў маладых спецыялісту заробкі самыя маленікі).

«Звычайні настаўнік — як паміж молатам і кавадлам — знаходзіцца паміж адміністрацыйнымі школы і бацькамі. На мне — цалкам адказнасць за дзяцей, хаяці я з імі праводуху ў лепшым выпадку акадэмічную гадзіну ўдзень. Асабліва страшна сёня браць на сябе класнае кіраўніцтва — грошай гэта дадае дробязь, а нерваў ты напэўна пазбавішся на дзесяцігоддзе за паўгады», — кажа Наталля. І ілюструе тэорыю выпадкам з практикі: «Хлогчык-шасцілістік скраіш шакаладку ў краме. Яго паставілі на ўлік у міліціі. Гэта здэралася ў верасні, майі быў аднакурснік толькі-толькі даручылы класнае кіраўніцтва — пачатак школьнага года. А ў студзені з яе на 100 працэнтаў зналі прэмію. Но нібыта гэта яе віна: яна недавыходавала, яна недагадзела, яна недастаткова ўвагі аддала як класны кіраўнік!»

Усеінаваццаць настаўніка выхоўвае ў дзецих усёдэволовенасць: «Былі выпадкі, калі дзеці, якіх настаўнікі выгнанілі з класа за хамскімі паводзінамі з традыцыйным запісам у дзённік "Заўтра ў школу з бацькамі!" прыходзілі з раз'юшанымі бацькамі, маўляў, дзіця паскардзілася, што вы на ўроках лаецеся матам і што вы яго білі.

Нават адказнасць за прагулы вучняня перакладаецца з бацькоў на настаўніка і таксама можа стаць нагодай для пазбаўлення прэміі. Таму настаўнік сам мусіць выпраўляць сітуацыю. «Хлопец у школу не хадзіў на юргу. Бацькі сыходзілі на працу раней, чым па часе трэба ў школу яму. І ён проста не наведваў заняткі. Бацькі распісваліся ў бездапаможнасці. Ніякія югары таксама не працавалі. Мне даводзілася па яго заязджашаць перад

працай. Не кожны дзень ён мне дзверы адчыняў, прафіда. Але час ад часу шанцаўала — і тады мы з ім, сямікласнікам, за ручку ехалі ў школу разам», — расказвае Наталля.

За права можна змагацца

Паводле закону, пазбаўляць маладога спецыяліста прэміі нельга. Але прыклад сяброўкі адбіў у Наталлі жаданне змагацца за свае права: «Два прыклады міністэрства: сяброўка мае такі характар, што не змаўчыць, калі незаконна нешта ды несправядліва. Так, прамію ёй вірнулі. Але напроты пачалі даставаць штодзённымі праверкамі, хамствам, прэтэнзіямі на пустым месцы. Напрыклад, дырэктарка рэгулярна выкарыстоўвала гэтае абарону. Ты: "Ды вы паглядзіце на сябе, мі не падабаецца, як вы выкладаецце, гэта не ваша, нашто пайшлі ў гэтую сферу. Вы не ўмееце вучыць, вы не любіце дзяцей..." А малады хлопец-фізік, які таксама прыйшоў па размеркаванні, неік на лятучы ў абарону яе сказаў два слова. Дык яго давялі да таго, што на "Хуткай дапамозе" забраўлі — сэрца прыхапіла».

Між тым, сёлета выпускнікі ВНУ, чыя спецыяльнасць можа быць звязана з выкладчыцкай дзеянісцю, сутыкнуліся з вялікім дэфіцитам вакансій. Прывкладам, у Лінгвістычным універсітэце дэфіцит месцаў для размеркавання прывёў да таго, што выпускнікі адпраўляюцца ў дзіцячыя садкі. Хатя такога прадмету — выкладанне ў дашкольных установах — у праграме не было. А тым часам у Пастанове аб размеркаванні ёсць пункт 20, паводле якога пры адсутнасці месцаў для размеркавання, адпаведных атрыманай спецыяльнасці паводле дыплома, выпускнікі павінны дасці «вольны» дыплом.

ДЗЕНЦІ

ЗДАРОЎЕ НАЦЫІ ПАД ЗАБАРОНАЙ

Вольга Лісічанак

Напрыканцы чэрвень ў афіцыйнага Мінска ўзніклі праблемы яшчэ з адной краінай, дзе праходзілі аздараўленне дзеци з Чарнобыльскіх зон, — з Канадай. Прычына ўсё тая ж — беларускія ўлады сцвярджаюць, што прымаючы бок не жадае заставячваць моцнія, юрыдычна завернаныя гарантывя вартання беларускіх дзяцей на радзіму. Канадскія ж МЗС настойвае на тым, што яно не толькі падрыхтавала адпаведны пакет пагадненняў, але і пераслала паперы ў Беларусь. Аднак ніякіх заўгав паміж чамусці не паступіла.

Кіраўнік цэнтра «Падтрымкі чарнобыльскіх ініцыятыў» акладмік Іван Нікітчанка ўсялікай намаганіем на прыпыненне міжнародных дзіцячых аздараўляльных праграм называе «антынародныя», «антыканстытуцыйныя» і «антызаконныя». Паводле меркавання старшыні Беларускага дабрачыннага фонду «Дзецям Чарнобыля» прафесар Генадзя

Грушавога, афіцыйны Мінск сваім Указам № 555, фактычна зрабіў 30 тысячі беларускіх дзяцей закладнікамі. Сітуацыі па невяртні дзеци — адзінкамі выпадкі, у той час, як карысць ад іх — масавая.

Канфлікт з Канадай — не першы падобны выпадак у міжнароднай практицы Беларусі. Прывкладна ў такім ключы афіцыйных ўлады раней вялі размову з Германіяй, Нідэрландамі, Італіяй, Ірландіяй. Чаму ўлады таго настоўліва ўпрашкаджаюць выезд беларускіх дзяцей за мяжу? Афіцыйная пазыцыя такая: выпадкі з Вікай Мароз і Таццянай Казіра — небіспечныя прэзідэнт у міжнароднай практицы.

Нагадаем, што 5 жніўня 16-гадовая беларуска Таццяна Казіра не вярнулася на радзіму разам з усімі сваімі групамі. Пазней стала відома, што дзячына падала ў іміграцыйную службу ЗША дакументы для працягнення гасцінай візы. Тады для сустэрэны з Танай у ЗША вылецেц супрацоўнік МЗС Беларусі Павел Шыльдоўскі. З дзячынай чыноўнік сустэрэна, аднак тая адхіліла пранопу пра вяртанне на радзіму. Але ўжо 23 жніўня Казіра ў Мінск ўсё ж вярнулася, бо «моцна сумавала па старшынкай бабулі», адзінай апякунцы дзячынай.

Да гэтага маленкую Віку Мароз яе італьянскія апекуны катэгічна адмовіліся візіту назад у інтэрнат, бо заўважылі на малай слыди пабою і катавання. Беларускі бок, што адметна, і ў першым, і у другім выпадку дзяйніча вельмі груба, без асаблівага уваходжання ў падпрацяжніцкі спрыя. Як вінік забарона на выезд за мяжу для многіх тысяч дзяцей.

Чаму беларускія ўлады так дзіўна сібе паводзяць, адмалючыць ўласным дзецим у праве быць здаровымы? Чаму ставяць таякія дзіўныя амбежаванні па ўзросту (да 14 год) і па колькасці наведванняў краіны (да трох разоў)? Эксперты сцвярджаюць, што справа туц далёка не ў Віцы Мароз і Тані Казіры.

Па словам Генадзя Грушавога, ўлады не спрыяюць ажыццяўленню праграм дапамогі ахвярам Чарнобыльскай катастрофы, таму што «усе гэтыя праграмы здзяйсняе грамадскі сектар». Дзяржава толькі кантролюе. Кантроліваць, разглядаць і, пры неабходнасці, забараніць — вось што рабіла дзяржава па гэтых праграмах у апошнія гады». Як падкрэслівае Генадзя Грушавы, «дзяржава таго кішталту, як наша, заўжды імкнецца да манаполіі на сацы-

яльніцу абарону народа, таму што сацыяльная абарона, сацыяльная падтрымка — гэта галоўны інструмент упэўненія на грамадскую свядомасць. Калі дапамагаюць не дзяржава, а нейкі іншыя структуры, яны дзялі людзей аб'ектыўна з'яўляюцца альтэрнатыўай дзяржаве».

Другая прычына, якую называюць спецыялісты, заключаецца ў тым, што пры захаванні масавага выезду дзяцей за мяжу можа стаць так, што куткі яны будзе дзяцінства падзяліць на відадычныя праграмы. Аднак, якія з'яўляюцца на выездзе дзяцей, — сацыяльныя ініцыятывы ў іншай краіне, запытаваюць ў башкую: «Тата, ты не паліш цыгарэты, не п'еш гаралку, магі працуе, як немцы, з раніцы да вечара. Мама, тата, чаму гэта мы жывем дрэнна, а немцы жывуть добра?» Пытанні дзіцёнка адзначана праграждаюць палітычны стабільнасці ўнікальнага беларускага шляху развіція.

Такім чынам, нягледзічны на то, што для насыльніцтва Беларусі праблемай нумар адзін, важней за якую німа, застаецца абарона ад радыяціі, чакаць нейкіх зрухаў у сённяшніх сітуацыі не варта.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

8

15 ЛІПЕНЯ, СЕРАДА

- 05.40** Камедыны серыял "Як сказаў Джым".
06.00, **07.00**, **08.00**, **09.00**, **12.00**, **13.00**, **14.00**, **15.00**, **16.00**, **17.00**, **18.00**, **19.00** Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10 Д/ч «Мая праўда»: Фільм «Сярэй Члабанай». Пайстыя з попелу.
10.00 Меладрама «Тэртыярыя прыгажосці».
10.55 Серыял «Два бакі адной Ганні».
11.40 OFF STAGE LIFE!
12.10, **15.25**, **17.25**, **21.45** «Славянск базар у Віцебску-2009». Дзённік.
12.15 Фантастичны серыял «Эўрыка» (ЗША).
13.05 Фантастичны серыял «Героі» (ЗША).
14.05 Альманах «Вандраваніі».
14.25 Камедыны серыял «Кліпіка» (ЗША).
15.15, **19.20** Навіны рэгіёна.
15.30 Вострасюжтны серыял «Двое з куфара».
16.30 Меладрама «Тэртыярыя прыгажосці».
17.30 Серыял «Два бакі адной Ганні».
18.30 Змяленне пытанне.
18.50, **00.30** «Зона X». Крымінальная хроніка.
19.30 «Славянск базар у Віцебску-2009». Нацыянальны канцэрт аркестр беларус.
20.50 «Спорлato 5 з 3». Забаўляльнае шоў.
21.00 Танцрама.
22.00 «Славянск базар у Віцебску-2009». Дзень Беларус. Прамая трансляцыя.
00.35 Дзень спорту.
00.50 Камедыны серыял «Офіс» (ЗША).

- 06.00** «24 гадзіны».
06.10 «Мінчына».
06.20 Раніца. Студыя добрага настрою.
07.30 «24 гадзіны».
07.40 Раніца. Студыя добрага настрою.
08.30 «Аутапанарама».
08.50 «Цэнь Самурай». Серыял. Закл.серыя.
10.00 «Піцы гісторый».
10.30 «24 гадзіны».
10.40 «Танга ўтрок». Тзенавела.
11.30 «Рэалны спорт».
11.45 «Званая вічара».
12.35 «Шырокая рака». Серыял.
13.30 «24 гадзіны».
13.50 Абасіты ітарас». з Паўлам Каранеўскім.
14.10 «Далей сваікі».
14.40 «Гаджак канаін». Моладзеўы серыял.
11.00 Навіны навіны.
11.05 Навіны спорту.
11.10 Кантролеры закупу».
11.40 «Ералаш».

16 ЛІПЕНЯ, ЧАЦВЕР

- 05.35** Камедыны серыял "Як сказаў Джым".
06.00, **07.00**, **08.00**, **09.00**, **12.00**, **13.00**, **14.00**, **15.00**, **16.00**, **17.00**, **18.00**, **19.00** Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, **07.05**, **08.10** «Добрай раніцы, Беларусь».
06.45, **07.45** Зона Х.
07.30, **08.30**, **11.50** Дзельавое жыццё.
08.20 Затуман разам.
08.35 Змяленне пытанне.
09.05, **13.55** «Беларус. Гісторыя Перамогі».
10.10 Дакументальна-біяграфічны цыкл «Мая праўда» (Украіна). Фільм «Шасцілава зорка Юр'яна Мікалаеў».
10.05 Меладрама «Тэртыярыя прыгажосці».
10.55 Серыял «Два бакі адной Ганні».
11.40 Відзілім АТН «Браслаўскія зэры» цыкла «Замія беларускай».
12.10 «Славянск базар у Віцебску-2009». Дзённік.
12.15 Фантастичны серыял «Эўрыка» (ЗША).
13.05 Фантастичны серыял «Героі» (ЗША).
14.05 Уласні персонай.
14.30 Камедыны серыял «Кліпіка» (ЗША).
15.15, **19.20** Навіны рэгіёна.
15.30 «Славянск базар у Віцебску-2009». Дзённік.
15.30 Вострасюжтны серыял «Двое з куфара».
16.30 Меладрама «Тэртыярыя прыгажосці».
17.25 «Славянск базар у Віцебску-2009». Дзённік.
17.30 Серыял «Два бакі адной Ганні».
18.30 Сфера ітарас».
18.50, **01.15** «Зона X». Крымінальная хроніка.
19.30 «Славянск базар у Віцебску-2009». Хароши.
21.00 Танцрама.
21.45 «Славянск базар у Віцебску-2009». Дзённік.
22.00 Урачыстае зачыненне XVIII Міжнароднага фестываля мастацтваў «Славянск базар у Віцебску-2009».
00.25 Дзень спорту.
00.35 Камедыны серыял «Офіс» (ЗША).

- 06.00**, **06.30**, **07.00**, **07.30**, **08.00**, **08.30**, **09.00**. Навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

- 12.00** «Малахай+».
13.00 Нашы навіны.
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Зразумець. Трабачыца».
13.45 «Модны прысуд».
14.45 «Жадаў ведаць» з Міхайлам Шырвіндтам.
15.10 Тараны лёд». Шматсерыйны фільм.
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Прынцеса цырка». Шматсерыйны фільм.
17.10 «Хай какуць» з Андрэем Малахавым.
18.15 Навіны спорту.
18.20 Серыял «Мая выдатная няня».
18.35 «Рудая». Шматсерыйны фільм.
19.00 Час.
20.30 Нашы навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.15 «Сярэй Члабанай». Пайстыя з попелу.
21.30 Тараны лёд». Шматсерыйны фільм.
22.30 «24 гадзіны».
22.55 «СТБ-спорт».

- 17.30** «Званая вічара».
18.30 «Шырокая рака». Серыял.
19.30 «24 гадзіны».
20.15 «Добры вечар, малаяня».
20.25 «Кобра. Аптыгэр». Серыял.
21.30 «Крот». Серыял.
22.30 «24 гадзіны».
22.55 «СТБ-спорт».

- 23.00** «Калі ласка складзіцесь».
23.15 «Дээткітыя гісторыя».
00.15 «Людзі Шпакі». Серыял.
06.55 Добрая раніца.
07.55 Смачна з барыкам Бурдой.
08.10 Серыял «Вяртанне Турэцкага» (Расія).
09.00 У гэты дзень.
09.05 Гадзіна суду: Справы сямейныя.
10.00 Серыял «Спадчынніца» (Мексіка).
10.45 Спорт-кард.
11.15 Серыял «Влаў лесі» (Расія).
12.10 Ізтрактыйны серыял «Вераніка Марс-2».
12.55 Жаночая ліга.
13.15 Гіноў.
14.05 Гадзіна суду з Паўлам Астахавым.
15.00 «Славянск базар у Віцебску-2009»: Дзіцячы конкурс. Дзенік першы.
16.45 Пазалаковая гадзіна.
16.55 Медычныя таемніцы з доктарам А. Цяргашчанкам.
17.35 Серыял «Спадчынніца» (Мексіка).
18.15 Пасоўянен.
18.35 Навіны культуры.
18.50 Серыял «Вяртанне Турэцкага» (Расія).
19.40 Бітва экстрасенсаў.
20.40 Калыханка.

- 21.00** Экспедыція.
21.30 «24 гадзіны».
22.05 «СТБ-спорт».
23.00 «Аутапанарама».
23.20 «Сакрэтная гісторыя».
00.15 «Людзі Шпакі». Серыял.
06.45 «Рудая». Шматсерыйны фільм.
07.45 «Далей сваікі».
08.40 «Гаджак канаін». Моладзеўы серыял.
09.15 «Мінчына».
10.15 «Дээткітыя гісторыя».
11.15 «Званая вічара».
12.15 «Шырокая рака». Серыял.
13.15 «24 гадзіны».
14.00 Студыя добрага настрою.
14.30 «24 гадзіны».
15.00 «Складчынніца» (Мексіка).
15.45 «Ладыжыні».
16.30 Навіны культуры.
17.30 «Званая вічара».
18.30 «Шырокая рака». Серыял.
19.30 «24 гадзіны».
20.15 «Добры вечар, малаяня».
20.25 «Кобра. Аптыгэр». Серыял.
21.30 «Крот». Серыял.
22.30 «24 гадзіны».
22.55 «СТБ-спорт».

- 23.00** «Дээткітыя гісторыя».
23.20 «Сакрэтная гісторыя».
00.15 «Людзі Шпакі». Серыял.
06.45 «Рудая». Шматсерыйны фільм.
07.45 «Далей сваікі».
08.40 «Гаджак канаін». Моладзеўы серыял.
09.15 «Мінчына».
10.15 «Дээткітыя гісторыя».
11.15 «Званая вічара».
12.15 «Шырокая рака». Серыял.
13.15 «24 гадзіны».
14.00 Студыя добрага настрою.
14.30 «24 гадзіны».
15.00 «Складчынніца» (Мексіка).
15.45 «Ладыжыні».
16.30 Навіны культуры.
17.30 «Званая вічара».
18.30 «Шырокая рака». Серыял.
19.30 «24 гадзіны».
20.15 «Добры вечар, малаяня».
20.25 «Кобра. Аптыгэр». Серыял.
21.30 «Крот». Серыял.
22.30 «24 гадзіны».
22.55 «СТБ-спорт».

- 23.00** «Дээткітыя гісторыя».
23.20 «Сакрэтная гісторыя».
00.15 «Людзі Шпакі». Серыял.
06.45 «Рудая». Шматсерыйны фільм.
07.45 «Далей сваікі».
08.40 «Гаджак канаін». Моладзеўы серыял.
09.15 «Мінчына».
10.15 «Дээткітыя гісторыя».
11.15 «Званая вічара».
12.15 «Шырокая рака». Серыял.
13.15 «24 гадзіны».
14.00 Студыя добрага настрою.
14.30 «24 гадзіны».
15.00 «Складчынніца» (Мексіка).
15.45 «Ладыжыні».
16.30 Навіны культуры.
17.30 «Званая вічара».
18.30 «Шырокая рака». Серыял.
19.30 «24 гадзіны».
20.15 «Добры вечар, малаяня».
20.25 «Кобра. Аптыгэр». Серыял.
21.30 «Крот». Серыял.
22.30 «24 гадзіны».
22.55 «СТБ-спорт».

- 23.00** «Дээткітыя гісторыя».
23.20 «Сакрэтная гісторыя».
00.15 «Людзі Шпакі». Серыял.
06.45 «Рудая». Шматсерыйны фільм.
07.45 «Далей сваікі».
08.40 «Гаджак канаін». Моладзеўы серыял.
09.15 «Мінчына».
10.15 «Дээткітыя гісторыя».
11.15 «Званая вічара».
12.15 «Шырокая рака». Серыял.
13.15 «24 гадзіны».
14.00 Студыя добрага настрою.
14.30 «24 гадзіны».
15.00 «Складчынніца» (Мексіка).
15.45 «Ладыжыні».
16.30 Навіны культуры.
17.30 «Званая вічара».
18.30 «Шырокая рака». Серыял.
19.30 «24 гадзіны».
20.15 «Добры вечар, малаяня».
20.25 «Кобра. Аптыгэр». Серыял.
21.30 «Крот». Серыял.
22.30 «24 гадзіны».
22.55 «СТБ-спорт».

- 23.00** «Дээткітыя гісторыя».
23.20 «Сакрэтная гісторыя».
00.15 «Людзі Шпакі». Серыял.
06.45 «Рудая». Шматсерыйны фільм.
07.45 «Далей сваікі».
08.40 «Гаджак канаін». Моладзеўы серыял.
09.15 «Мінчына».
10.15 «Дээткітыя гісторыя».
11.15 «Званая вічара».
12.15 «Шырокая рака». Серыял.
13.15 «24 гадзіны».
14.00 Студыя добрага настрою.
14.30 «24 гадзіны».
15.00 «Складчынніца» (Мексіка).
15.45 «Ладыжыні».
16.30 Навіны культуры.
17.30 «Званая вічара».
18.30 «Шырокая рака». Серыял.
19.30 «24 гадзіны».
20.15 «Добры вечар, малаяня».
20.25 «Кобра. Аптыгэр». Серыял.
21.30 «Крот». Серыял.
22.30 «24 гадзіны».
22.55 «СТБ-спорт».

- 23.00** «Дээткітыя гісторыя».
23.20 «Сакрэтная гісторыя».
00.15 «Людзі Шпакі». Серыял.
06.45 «Рудая». Шматсерыйны фільм.
07.45 «Далей сваікі».
08.40 «Гаджак канаін». Моладзеўы серыял.
09.15 «Мінчына».
10.15 «Дээткітыя гісторыя».
11.15 «Званая вічара».
12.15 «Шырокая рака». Серыял.
13.15 «24 гадзіны».
14.00 Студыя добрага настрою.
14.30 «24 гадзіны».
15.00 «Складчынніца» (Мексіка).
15.45 «Ладыжыні».
16.30 Навіны культуры.
17.30 «Званая вічара».
18.30 «Шырокая рака». Серыял.
19.30 «24 гадзіны».
20.15 «Добры вечар, малаяня».
20.25 «Кобра. Аптыгэр». Серыял.
21.30 «Крот». Серыял.
22.30 «24 гадзіны».
22.55 «СТБ-спорт».

- 23.00** «Дээткітыя гісторыя».
23.20 «Сакрэтная гісторыя».
00.15 «Людзі Шпакі». Серыял.
06.45 «Рудая». Шматсерыйны фільм.
07.45 «Далей сваікі».
08.40 «Гаджак канаін». Моладзеўы серыял.
09.15 «Мінчына».
10.15 «Дээткітыя гісторыя».
11.15 «Званая вічара».
12.15 «Шырокая рака». Серыял.
13.15 «24 гадзіны».
14.00 Студыя добрага настрою.
14.30 «24 гадзіны».
15.00 «Складчынніца» (Мексіка).
15.45 «Ладыжыні».
16.30 Навіны культуры.
17.30 «Званая вічара».
18.30 «Шырокая рака». Серыял.
19.30 «24 гадзіны».
20.15 «Добры вечар, малаяня».
20.25 «Кобра. Аптыгэр». Серыял.
21.30 «Крот». Серыял.
22.30 «24 гадзіны».
22.55 «СТБ-спорт».

- 23.00** «Дээткітыя гісторыя».
23.20 «Сакрэтная гісторыя».
00.15 «Людзі Шпакі». Серыял.
06.45 «Рудая». Шматсерыйны фільм.
07.45 «Далей сваікі».
08.40 «Гаджак канаін». Моладзеўы серыял.
09.15 «Мінчына».
10.15 «Дээткітыя гісторыя».
11.15 «Званая вічара».
12.15 «Шырокая рака». Серыял.
13.15 «24 гадзіны».
14.00 Студыя добрага настрою.
14.30 «24 гадзіны».
15.00 «Складчынніца» (Мексіка).
15.45 «Ладыжыні».
16.30 Навіны культуры.
17.30 «Званая вічара».
18.30 «Шырокая рака». Серыял.
19.30 «24 гадзіны».
20.15 «Добры вечар, малаяня».
20.25 «Кобра. Аптыгэр». Серыял.
21.30 «Крот». Серыял.
22.30 «24 гадзіны».
22.55 «СТБ-спорт».

- 12.35** Тэлефільм «Хаджэнне па пакутах». 3-я серыя.
13.50 Навіны - Беларусь.
14.00 Весткі.
14.20 Тэлесерыял «Тroe супраць усіх-2».
15.15 «Гардак». Дайджэст.
15.50 «Асцірожна! Ген скарпіён».

- Дакумен-
талны фільм.
16.50 Навіны - Беларусь.
17.00 Весткі.
17.25 «Кулагін і партнёры».
17.55 «Трымай міне мацней!».

- 18.00** Весткі.
18.25 «Гадзіна суду: Справы сямейныя».
19.30 Тэлесерыял «Кармеліта».

- 20.10** Руская серыя. «Майстэр і Маргарыта».

- Тэлесерыял.
21.20 Тэлесерыял «Тroe супраць усіх-2».

- 22.25** Тэлесерыял «Вяртанне Турэцкага» (Расія).
23.25 «Дээткітыя гісторыя».

- 23.55** Фэст «Славянскі кірмаш - 2009».

- 00.05** Заканчэнне эфуру.

- 09.30** Трыатлон. Турнір Ironman. Аўстрыя.
10.00 Веласпорт. Нацыянальны тур. Тур дэ Франс. Лімож - Ісудэн. Францыя. Этап 10. Агляд.

- 11.00** Пляжны футбол. Еўрапіг. Групавы этап. Ліманья Сабіадора (Італія).

- 12.00** Лёгкая атлетыка. Міжнародны турнір ЕАА. Люцэрн (Швейцарыя).

- 13.00** Веласпорт. Нацыянальны тур. Тур дэ Франс. Навіны.

- 14.00** Аб'ектыў (агляд падзеяў дні).

- 14.05** «Раніча», серыял: 44 серыя

- 20.00** Хто ёсь кім: «Драма Васіля Стравойтава», ч. 1.

- 20.20** Граект «Будуныя» (навукова-папулярны тэлеспекансіялан). «Наімечкан хвалія»

- 20.50** Гісторыя

17 ЛІПЕНЯ, ПЯТНІЦА

05.35 Камедыны серыял "Як сказаў Джым" (ЗША).

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00,

14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55

Навіны.

06.05 Звяз спорту.

06.10, 07.05, 08.10 «Добрай раніцы, беларусы».

06.45, 07.45 Зона X.

07.30, 11.50 Дзялапое жыццё.

08.20 Гатум разам.

08.35 Сфера інтарэсаў.

09.05, 13.55 Беларусь. Гісторыя Перамогі».

09.10 Дакументальна-біографічны цыкл "Мая праўда" (Украіна). Фільм "Барыс Майсеев. Гітчакіца".

10.05 Меладрама "Тэратория прыгажосці" (Украіна).

10.50 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна).

11.35 "OFF STAGE LIFE".

12.10 Фантастычны серыял "Эўрыка" (ЗША).

13.05 Фантастычны серыял "Героі" (ЗША).

14.05 Відэофіlm "Парниковы перыяд".

14.30 Камедыны серыял "Кініка" (ЗША).

15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.

15.30 Вострасюжэтны серыял "Двое з куфара" (Расія).

16.30 Жаночае ток-шоў "Жыццё як жыцце". "Майдзі і аго ўрошы".

17.35 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна). Заключальная серыя.

18.35 "Зона X". Вынік тыдня.

19.30 Славянскі базар у Віцебску-2009. Барыс Майсеев.

21.00 Панарама.

21.45 Фантастычны серыял "Зорныя крэйсер "Галактыка" (ЗША - Вялікабрытанія).

23.30 Драма "Туляга" (Югаславія).

01.20 Дзень спорту.

06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00

Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: "Наша раніца".

09.05 "Рудая". Шматсерыйны фільм.

10.05 Бурштыны барон! Шматсерыйны

фільм. Расія, 2007 год.

11.00 Навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 "Кантрольныя закуп".

11.40 "Ерапаш".

12.00 "Малахай-4".

13.00 Навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 Зразумець. Прэбачыць".

13.45 "Модны прысун".

14.45 "Жада ведаць" з Міхailам Шырвіндтам.

15.10 "Гарачы ліст" Шматсерыйны фільм.

16.00 Нашы навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 "Прынцеса цірка". Шматсерыйны фільм.

17.10 "Хай какужу" з Андрэем Малахавым.

18.00 Нашы навіны.

18.15 Навіны спорту.

18.20 Серыял "Мая выдатная няня". Амэдэя (Расія) пры ўзделе Соні Пікчерс (ЗША), 2004 год.

19.00 "Поле чудаў".

20.00 Час.

20.30 Нашы навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.55 Надзея Бахціна, Барыс Шчарбакоў у фільме "Чашвіцкая група".

23.20 Віл Кілер у фільме "Грымотнае сэрца".

01.25 Нашы навіны.

01.40-01.50 Навіны спорту.

06.00 "Славянскі базар у Віцебску-2009". Барыс Майсеев.

10.30 Жаночае ток-шоў "Жыццё як жыцце".

17.35 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна). Заключальная серыя.

18.35 "Зона X". Вынік тыдня.

19.30 Славянскі базар у Віцебску-2009. Барыс Майсеев.

21.00 Панарама.

21.45 Фантастычны серыял "Зорныя крэйсер "Галактыка" (ЗША - Вялікабрытанія).

23.30 Драма "Туляга" (Югаславія).

01.20 Дзень спорту.

06.00 "Славянскі базар у Віцебску-2009". Барыс Майсеев.

10.30 Жаночае ток-шоў "Жыццё як жыцце".

17.35 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна). Заключальная серыя.

18.35 "Зона X". Вынік тыдня.

19.30 Славянскі базар у Віцебску-2009. Барыс Майсеев.

21.00 Панарама.

21.45 Фантастычны серыял "Зорныя крэйсер "Галактыка" (ЗША - Вялікабрытанія).

23.30 Драма "Туляга" (Югаславія).

01.20 Дзень спорту.

06.00 "Славянскі базар у Віцебску-2009". Барыс Майсеев.

10.30 Жаночае ток-шоў "Жыццё як жыцце".

17.35 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна). Заключальная серыя.

18.35 "Зона X". Вынік тыдня.

19.30 Славянскі базар у Віцебску-2009. Барыс Майсеев.

21.00 Панарама.

21.45 Фантастычны серыял "Зорныя крэйсер "Галактыка" (ЗША - Вялікабрытанія).

23.30 Драма "Туляга" (Югаславія).

01.20 Дзень спорту.

06.00 "Славянскі базар у Віцебску-2009". Барыс Майсеев.

10.30 Жаночае ток-шоў "Жыццё як жыцце".

17.35 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна). Заключальная серыя.

18.35 "Зона X". Вынік тыдня.

19.30 Славянскі базар у Віцебску-2009. Барыс Майсеев.

21.00 Панарама.

21.45 Фантастычны серыял "Зорныя крэйсер "Галактыка" (ЗША - Вялікабрытанія).

23.30 Драма "Туляга" (Югаславія).

01.20 Дзень спорту.

06.00 "Славянскі базар у Віцебску-2009". Барыс Майсеев.

10.30 Жаночае ток-шоў "Жыццё як жыцце".

17.35 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна). Заключальная серыя.

18.35 "Зона X". Вынік тыдня.

19.30 Славянскі базар у Віцебску-2009. Барыс Майсеев.

21.00 Панарама.

21.45 Фантастычны серыял "Зорныя крэйсер "Галактыка" (ЗША - Вялікабрытанія).

23.30 Драма "Туляга" (Югаславія).

01.20 Дзень спорту.

06.00 "Славянскі базар у Віцебску-2009". Барыс Майсеев.

10.30 Жаночае ток-шоў "Жыццё як жыцце".

17.35 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна). Заключальная серыя.

18.35 "Зона X". Вынік тыдня.

19.30 Славянскі базар у Віцебску-2009. Барыс Майсеев.

21.00 Панарама.

21.45 Фантастычны серыял "Зорныя крэйсер "Галактыка" (ЗША - Вялікабрытанія).

23.30 Драма "Туляга" (Югаславія).

01.20 Дзень спорту.

06.00 "Славянскі базар у Віцебску-2009". Барыс Майсеев.

10.30 Жаночае ток-шоў "Жыццё як жыцце".

17.35 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна). Заключальная серыя.

18.35 "Зона X". Вынік тыдня.

19.30 Славянскі базар у Віцебску-2009. Барыс Майсеев.

21.00 Панарама.

21.45 Фантастычны серыял "Зорныя крэйсер "Галактыка" (ЗША - Вялікабрытанія).

23.30 Драма "Туляга" (Югаславія).

01.20 Дзень спорту.

06.00 "Славянскі базар у Віцебску-2009". Барыс Майсеев.

10.30 Жаночае ток-шоў "Жыццё як жыцце".

17.35 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна). Заключальная серыя.

18.35 "Зона X". Вынік тыдня.

19.30 Славянскі базар у Віцебску-2009. Барыс Майсеев.

21.00 Панарама.

21.45 Фантастычны серыял "Зорныя крэйсер "Галактыка" (ЗША - Вялікабрытанія).

23.30 Драма "Туляга" (Югаславія).

01.20 Дзень спорту.

06.00 "Славянскі базар у Віцебску-2009". Барыс Майсеев.

10.30 Жаночае ток-шоў "Жыццё як жыцце".

17.35 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна). Заключальная серыя.

18.35 "Зона X". Вынік тыдня.

19.30 Славянскі базар у Віцебску-2009. Барыс Майсеев.

21.00 Панарама.

21.45 Фантастычны серыял "Зорныя крэйсер "Галактыка" (ЗША - Вялікабрытанія).

23.30 Драма "Туляга" (Югаславія).

01.20 Дзень спорту.

06.00 "Славянскі базар у Віцебску-2009". Барыс Майсеев.

10.30 Жаночае ток-шоў "Жыццё як жыцце".

17.35 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна). Заключальная серыя.

18.35 "Зона X". Вынік тыдня.

19.30 Славянскі базар у Віцебску-2009. Барыс Майсеев.

21.00 Панарама.

21.45 Фантастычны серыял "Зорныя крэйсер "Галактыка" (ЗША - Вялікабрытанія).

23.30 Драма "Туляга" (Югаславія).

01.20 Дзень спорту.

06.00 "Славянскі базар у Віцебску-2009". Барыс Майсеев.

10.30 Жаночае ток-шоў "Жыццё як жыцце".

17.35 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна). Заключальная серыя.

18.35 "Зона X". Вынік тыдня.

19.30 Славянскі базар у Віцебску-2009. Барыс Майсеев.

21.00 Панарама.

21.45 Фантастычны серыял "Зорныя крэйсер "Галактыка" (ЗША - Вялікабрытанія).

23.30 Драма "Туляга" (Югаславія).

01.20 Дзень спорту.

06.00 "Славянскі базар у Віцебску-2009". Барыс Майсеев.

10.30 Жаночае ток-шоў "Жыццё як жыцце".

17.35 Меладраматычны серыял "Два бакі адной Ганні" (Украіна). Заключальная серыя.

18.35 "Зона X". Вынік тыдня.

19.30 Славянскі базар у Віцебску-2009. Барыс Майсеев.

21.00 Панарама.

21.45 Фантастычны серыял "Зорныя крэйсер "Галактыка" (ЗША - Вялікабрытанія).

23.30 Драма "Туляга" (Югаславія).

01.20 Дзень спорту.</

▼ ВЫБАРЫ

БРАВА, МАРЫНА!

Іван Біч

Марына Ле Пэн давяла, што годная свайго бацькі — лідэра французскіх правых радыкалаў Жан-Мары Ле Пена.

Марына Ле Пэн у палітыцы ледзь не з дзяяцтва. Яна нарадзілася ў вельмі палітызаванай сям'і ў 1968 годзе. На гэты час яе бацька Жан-Мары Ле Пэн ужо меў досвед дэпутата і праславіўся на ўсью краіну фразай: «Францыя кіруюць під...сы: Сартр, Камю і Маро». Калі Марыне было чатыры гады, Жан-Мары заснаваў партыю Национальны Фронт.

Натуральная, дзяўчынка стала цікавіца палітыкай вельмі рана: з часам уступіла ў бацькоўскую партыю, і нават яе муж — адзін з лідэраў Национальнага Фронту.

Ужо каля 18 гадоў яна начала балаватца ў дэпутаты. Аднак, трэба прызнаць, вялікіх поспеху на гэтай глебе не здзейснила. Яе рэкорд на выбарах у рэгіянальны парламент — 22 працэнты. Куды больш яе імя мільгала ў прэсе ў сувязі са шматлікім скандаламі ўнутры Национальнага Фронту. Жан-Мары хацеў, каб менавіта дачка пасля яго выхаду на пенсію стала ў руля партыі. Аднак шмат хто ў апараце Национальнага Фронту выступаў супраць дынастычнага прынцыпу перадачы старшынства. Проблема нашчадка Жан-Мары некалькі разоў прыводзіла да адколу ад партыі незадаволеных груповак. Марына была вымушана ўвеселічыць час даказвачы, чаго яна вартая.

Цяпер Марына сапраўды давяла, што яна не толькі волытвы функцыянер, нядрэнны трывун, добры імідж-мейкер і майстар партыйных інтыр. Гэтыя якасці за ёй прызнаюць нават палітычныя ворагі. У дадатак, яна сапраўдны палітык.

Усё почалася некалькі гадоў таму, калі яна нечакана начала ўсё часцей наведвацца ў гарадок Энін-Бамон на мяжы з Бельгіяй, дзе жывучы усяго 26 тысяч чалавек. Пра гэты горад звычайныя палітыкі амаль нічога не ведалі. Гэта быў тыповы горад былых гарнякоў, дзе з-за закрыція неронта-бельных шахт атакастрофічна вырасла колькасць беспрацоўных.

Выбар Марыны здаваўся вельмі дзіўным. У гэтым раёне Францыі не шмат эмігрантаў, барацьба з якімі ёсьць галоўнымі лозунгамі нацыяналістычнай пропаганды. Акрамя таго, тут моцныя левыя традыцыі. За сацыялістам дружна галасавалі яшчэ з часу Парыжскай камуны.

Аднак, трэба прызнаць, што ў дачкі Ле Пэна проста цудоўны палітычны інстынкт. Інакш бы прыкладна год таму назва Энін-Бамон не трапіла на старонкі нацыянальнай прэсы. Падстава: гарадскі мэр, сацыяліст Жэрар Далангвіль трапіў у турму з-за факту карупцыі. Давялося прызначаць новыя выбары гарадскага савету. Першы тур прынёс сенсацыю еўрапейскага маштабу: ліст нацыяналістаў (Марына ў ім была на другім месцы), атрымаў

40 працэнтаў галасоў. На другі тур нацыяналісты ішлі на выбары пад лозунгам барацьбы з каруціцай, як партыя, якая супрацьстаяць палітычному істэблішменту. Тэма каруціці недаверу буржуза да старых партый дастатковая новая ў рыторыкі Национальнага Фронту. Як было сказана вышэй, дзесяцігоддзямі партыя эксплюатавала тэму эміграцыі.

Аднак цяпер лаўры галоўнага змагары з навальнай чужынай прыпісала сябе Нікаля Сарказі, з падачы якога быў прыняты тузін законаў супраць іншаземцаў. Так ці інакш, Марына

зрабіла правільную стаўку. Колькасць галасуючых за Национальны Фронт вырасла ўдвая.

«Рымейк красавіка 2002 года», — адрагавала ўся прагрэсіўная праца Францыі на навіны з Энін-Бамона. Тады Жан-Мары Ле Пэн здолеў прайсці ў другі тур прэзідэнцкіх выбараў. Гэта быў шок!

Перамога правых у Энін-Бамоне могла азначаць вяртанне Национальнага Фронту ў сур'ёзную палітыку. Нагадаем, што ў сярэдзіне 1990-х Национальны Фронт кантраляваў чатыры вялікія гарады поўдня. Аднак хутка выбарчыкі расчараўваліся ў палітыцы нацыяналістаў (яны, напрыклад, давалі прэмію белым бацькам за народжанне дзіця).

У любым выпадку, левыя абвясцілі стан трывогі. Адзін з лідараў сацыялістамі лічыць Марыну «небяспечнай за яе бацькі» і прагназуе: «Калі Марына стане босам Национальнага Фронту, партыя ператворыцца ў аяндэ Саюза фашыстаў Мусаліні». Сама Марына назавала кампанію левых «камбоўнай».

Аднак на гэты раз яна памылілася. У выніку выбараў 5 ліпеня кандыдат ад левага Рэспубліканскага Альянсу Даніэль Дуке здолеў атрымаць 54 працэнты. Правыя прайграли.

Прышоў час для аналітыка ў падводіць вынікі. Самая парадкальская выснова: правыя ў Энін-Бамоне не прайграли. Ужо тое, што

адрыў Дуке ад канкурэнта складае ўсяго 500 галасоў, гаворыць шмат пра што. Нават лева-ліберальная газета «Le Monde», якая традыцыйна выступае супраць правых, прызнала, што Марына заслужыла камплементаў і воклічаў «Брава!». Менавіта такімі крыкімі віталі ўе прыхільнікі, калі на прэс-канферэнцыі пасля выбараў яна прызнала сваю паразу.

Не прайграі і левыя, якія, здавалася б, толькі за кошт мабілізацыі ўсіх рэсурсаў і моцнай агітацыі змаглі вырваць перамогу ў Национальнага Фронту. Наадварот, факт кааперацыі ўсіх левых партый дае іх актыўістам наядзею на пачатак працэсу аўгяднання і стварэння аднаго полюса левых сіл. Зарас ідуць кансультаты.

Як не дзіўна, прайграў цяперашні прэзідэнт Нікаля Сарказі, чия партыя «Саюз за народны рух» (UMP) амаль не ўплывае на палітычную сітуацыю. Ці значыць гэта, што Национальны Фронт у будучым мае шансы стаць галоўнай правай партый Францыі? Каб адказаць на гата пытанне, трэба дачакацца рэгіянальных выбараў у наступным годзе.

Што да Марыны, то яна публічна павялічыла сваім прыхільнікам, што «наступным разам усё будзе лепш». Ён і так, думaeцца, някепска. Цяпер ніхто не зможа аспрочыць, што лепшага кандыдата на пасаду лідэра Национальнага Фронту няма.

▼ ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЕСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Назіральнікі пагаджаюцца з тым, што ЗША таксама пераходзяць ад палітыкі санкцый да так званай «пакровай стратэгіі», аднак лічач, што ў бліжэйшы час поўнай адмены санкцый чакаць не трэба. ЗША не залежаць ад Беларусі ў плане транзіт, наркатафіку і нелегальнай эміграцыі. Акрамя таго яны заўсёды здзяйснялі большую жорсткую пазіцыю ў пытанні правоў чалавека. ЗША працягнуць выстаўляць Беларусі ўтыворы: паступовая адмена санкцый у аўбмен на демакратызацыю.

«Независимая газета» (Расія)

Па сутнасці гэта (парад у гонар Дня Незалежнасці) ёсьць карыкатура на крайні, якая географічна знаходзіцца ў цэнтры Еўропы і празідзіц якой у апошні час усё часты філіптуре з ЕС. Зразумела, што Еўропа не стала палітычнай мадэллю для Беларусі. Яна патрэбная Мінску выключна як крыніца інвестыцый.

«Volkskrant» (Нідерланды)

Нават нягледзячы на эканамічны крызіс Бацька не захадзеў адмáуляцца ад традыційнага параду, на якім прынялі ўздел трох тысічы вайскоўчай, ракетнай сістэмы С-300, сістэмы «Смерч» і «Град», вялікай колькасці іншай тэхнікі. Беларускі кіраўнік яшчэ раз нагадаў, што беларусы і расіяне — адзін народ, і Беларусь не гандлюе сяброўствам з Расіяй. Адкладзем у бок гістарычнай дыскусіі і адзначым, што у апошні час Масква кажа, нібыта з Мінскім ідуць абаліштоў іншыя сігналы. Згледзім непрызнанне Абхазіі і Паднёўной Асесіі. Усё гэта не можа не выклікаць помністы з боку Крамля. Пасля «малочайнай вайны» Масква можа абвясціць «газавую» або іншую. Цяпешнікі лета абяцае быць вельмі гарачымі для Беларусі.

“Il Legno Storto” (Італія)

Лукашэнку трэба будзе моцна пастарацца, каб пераканаць замежных інвестараў у

доўгатэрміновасці сваіх намераў. Пакуль гэта больш нагадвае ліхаманкае жаданне знайсці гроши для казны. Мітусня паміж Расіяй, Еўропай і ЗША не прынесла больш-менш значных інвестыцый у эканоміку Беларусі. І амерыканцы, і ўсходнія гарады дапамагаць краіне выключна ў амнені на реальнае паляпшэнне сітуацыі з праваў чалавека. Бацька да гэтага не готовы. Інакш у апошні час дэпутаты парламента не падавалі бітнія сігналы наконт таго, што пытанне прызнання Паўднёвой Асесіі і Абхазіі будзе вось-вось вырашана. Здаецца, Аляксандар Лукашэнка замест рэальных крокуў у бок Еўропы зноў хоча ўжыць свой улюблёны метод — шантаж.

“Московский Комсомолец” (Расія)

Усё больш беларусы склікаюцца да ідзе ўступлення ў Еўрасаю — іх колькасць амаль роўна прыхільнікам Саюза з Расіяй. Пад дадзеным аптымання, сярод прыхільнікаў

Лукашэнкі праеўрапейскія настроі выраслі ўдвая.

“Эксперт” (Расія)

Новы трактарна-камбайнавая вайна разгараеца на фоне заяў Лукашэнкі пра тое, што ён можа абрацьце на Мітні саюз з Расіяй і Казахстанам, а зону вольнага гандлю з ЕС. «Беларусь будзе свае прыярытэты, робічы арыентыцы на часовы фактар, заявіў ён у інтэрв’ю аўстрыйскай газете «Die Presse». Для нас прыярытэты ў тым, што мы зможам раней рэалізаць», — сказаў ён. У тым, як лавіруе Лукашэнка паміж Расіяй і Захадам, больш палітыкі, чым эканомікі. Беларускія камбайны канкурантныя за кошт нізкай цаны. Яны танныя ў эксплуатацыі, аднак на заходнім рынке нікому не патрэбныя. Тым больш, што там моцнае аграрнае лобі.

“Газета” (Расія)

ЗАМЕЖЖА

▼ МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

САУДАЙСКАЯ АРАВІЯ. ХОЧАЦЕ АТАКАВАЦЬ ІРАН? МЫ РАЗАМ

Краініцтва Саудайскай Аравіі дало тайную згоду ўраду Ізраіля на выкарыстанне паветранай прасторы краіны для нанясення ракетнага ўдару па Ірану. Такую інфармасію са спасыкай на свае крыніцы ў дыпламатычных ведомствах апубліковала брытанская "Sunday Times". Тэль-Авіў даўно заняўшы, што ў выпадку разліцаў планаў Тэгерану па стварэнню атамнай бомбы можа нанесці прэвентыўны ўдар па базах іранцаў. Але кац дасыгнуць тэрэторыі Ірану, ракеты павінны праплыцце над Саудайскай Аравіі і могуць быць збіты. Тому рашэнне арабскага ўраду можна лічыць вялікай перамогай ізраільскай дыпламаты. Дасцаткова сказаць, што краіны Саудайскай Аравіі і Ізраіль не прызнаюць адна адну.

На матэрыялах "Le Monde" (Францыя)

АЗЕРБАЙДЖАН. МЯСЦОВАЯ "БЕЛАЯ РУСЬ" ІДЗЕ Ў ЕУРОПУ

Еўрапейская народная партыя (ЕНП), якая аб'ядноўвае партыі кансерватыўнага і хрысціянска-дэмакратычнага накірунку, нечакана заяўвіла пра намер супрацоўнічаць з партыяй "Ені Азербайджан". "Ені Азербайджан" — гэта азербайджанскі аналаг беларускай арганізацыі "Белая Русь". Партыя створана па загадзе папярэднага прэзідэнта Гейдара Альіева і, натуральна, карыстаецца падтрымкай вертыкальнай і афіцыйных СМІ. У "Ені Азербайджан" прымусова залісціваюць цэлымі працоўнымі калектывамі (цяпер у партыі 360 тысяч сябров). На выбарах партыя атрымлівае пераважную большасць галасоў. У Законе аб партыях чорным на белым запісаны, што кіраўнік дзяржавы не можа быць старшынёй партыі. Аднак і Гейдару Альіеву, і цяперашняму старшыні партыі Ільхаму Альіеву, які адначасова з'яўляецца прэзідэнтам, закон не пісаны. Дзіўна, што єўрапейскія кансерваторы збіраюцца супрацоўнічаць з "Ені Азербайджан". Хаця, магчыма, гэта тактычны ход, мэтэ якога — паступовая лібералізацыя ў Азербайджане. Канкрэтная мадэль кааперацыі паміж ЕНП і "Ені Азербайджан" будзе распрацавана ўвосень.

На матэрыялах "Тренд" (Азербайджан)

КАЛУМБІЯ. ІГНРЫД БЕТАНКУР ЗДЫМАЕ ФІЛЬМ

Прайшоў роўна год з таго часу, як Інгрыд Бетанкур, экскандидат у прэзідэнты Калумбіі ад партыі Зялёных, была вызваленая з палону, дзе яе ўтрымлівалі ультраправыя партызаны з групуокі "Народныя сілы Калумбіі" (FARC). За апошні год Інгрыд шмат паспела: развязлася з мужам, які зрабіў вельмі шмат для яе вызвалення, стала куміром французаў (яна мае таксама французскі пашпарт), пачала пісаць кнігу пра свае прыгоды ў палоне (прэзентацыя адбудзеца ў верасні). Цяпер Інгрыд вырашыла падаць ў кінематограф. Прадзюсёр славутага "Сініцу Шынделера" вырашыў фінансаваць стужку, сцэна якой будзе напісаны на базе тых самых мемуараў Бетанкур. Думаецца, што фільм атрымаеца вельмі ўражальны. Інгрыд прасядзела ў партызанскай турме шэсць гадоў, і ёй вельмі дасталася — акрамя таго, што на жанчыну быў аказана моцны психалагічны ціск, яе трымалі на ланцу і гвалці.

На матэрыялах "El País" (іспанія)

ГЕРМАНІЯ. ПЕРШЫЯ САЛДАТЫ АТРЫМАЛІ ЖАЛЕЗНЫЯ КРЫЖЫ

Радыкальныя пратэсты сараднікі левых выклікала цырымонія ўзнагароджання Жалезнымі крыжамі салдат, якія ўдзельнічалі ў аперацыях НАТО. Для левых Жалезны крыж — адзін з сімвалу Трэцяга рэйху. Падчас другой сусветнай вайны яго насіла так салдат (2,3 мільёны), што ўзакуяваны народу ўзнікла асцыяцыя паміж фашыстскімі рэжымамі і ўзнагародай. Нядзіна, што ў 1945 годзе Жалезны крыж забаранілі. Цяпер, пасля 64 гадоў забароны, Жалезны крыж зноў пачне ўпрыгожваць мундзірэй Жамецкіх салдат. Яго будуть даваць выключна тым, хто дзеівочна ў рамках гуманітарных вайсковых апераций за мяжой. Сярод першых уладальнікі Жалезнага крыжа Жамецкі салдаты, якія выратавалі шмат дзяцей пасля аднаго з тэратаў у Афганістане.

На матэрыялах "Frankfurt Rundschau" (Германія)

ІНДЫЯ. МІЛЬЯНЕР З ТРУШЧОБАЎ НАБЫЎ НЕРУХОМАСЦЬ

1-гадовы Ажарудзін Махамед Ісмаіл праславіўся на ўвесь свет дзякуючы выкананню галоўнай ролі ў фільме "Мільянер з трушчобаў". На гаранар ад здымкаў ён змог набыць цэлы дом, куды пераехаў разам з маці. Раней яны жылі ў металічнай халупе. Каі малы пабачыў новы дом, ён нават пачаў таныцца і хваліць рэжысёра Дэні Бойла, які абраў яго на ролю. Менавіта Дэні і набыў малому дом. Кіношні пералічыў на раахунак хлопчыка 50 тысяч долараў ЗША. Больш за ўсё ў новым доме малога ўразіў унітаз.

На матэрыялах "Guardian" (Вялікабрытанія)

► КАМЕНТАР

ДЗІКАЕ ПАЛЯВАННЕ ДЭПУТАТА ЛАЗІНСКАГА

Украінскае палітычнае жыццё звычайна бағатое на скандалы, аднак такі маштабны цяжка згадаць. Дэпутата ад Блока Юліі Цімашэнкі (БЮТ) падзрачаюць у тым, што ў якісі забавы ён арганізоўваў паліяванне на людзей. Пра падрабязнасці справы журналіст "НЧ" Алег Новікаў размаўляе з украінскім палітолагам, рэдактарам сайта Politicum Уладзімірам Задзіракам.

прадпрыемствы, іх зямельныя пай. Ён сябруе з міліцыяй і прокуратурой, таму яму ўсё сыходзіць з рук. Больш таго, часам ён арганізуе ў сваіх ляжах паліяванні, аб'ектамі якіх ёсьць не жывёлы, а... жывыя людзі. Прынцып гульні просты: чалавек бляжыць, а Лазінскі з сябрамі пераследуець яго са стрэльбамі на машынах. Тутэйшыя кажуць, што падобныя забавы практыкаваліся як мінімум разоў 15. Хутчэй за ўсё, ахвярай падобнай аблавы стаў і Валеры Алейнік. Ён ішоў па лесу, калі супстрэў джып Лазінскага. Кінуўся бегчы, аднак машина дагнала яго.

гульярна. Толькі забівалі яны не мясцовых, а бамжоў, якія ў прынцыпіе нікому не патрэбныя. У тым і справа, што на гэты раз быў забіты мясцовы, родзіцы якога пачалі шукать прафіту. І калі справа пайшла ў прэсу, акцыенты змяніліся. 24 чэрвеня Вярховная Рада хвілінай маўчання ўшанавала памяць Алейніка. 1 ліпеня прокуратура распачала кримінальную справу супраць Лазінскага. БЮТ, каб неяк адмыца, ініцыяваў галасаванне за пазбаўленне Лазінскага дэпутацкай недатыкальнасці. Прафіту, яшчэ напярэдні сам Лазінскі пайшоў у падполле. Пытанне, зловязь ці не Лазінскага, вельмі горча дыскутуецца ва ўкраінскіх СМІ. У Лазінскага вельмі моцныя сувязі ў вышэйшых эшалонах улады.

— Як можа скандал адбіцца на палітычным працэсе? Вось—весь стартавы выбарчы прэзідэнцкі кампанія.

— Безумоўна, перш за ўсё справа Лазінскага ўдарыла па пазіціях БЮТ. Па сутнасці, партыя засведчыла, што спіс БЮТ фармуецца не па падмурку іздайных прынцыпаў, як сцвярдждае Юlia, а па прынцыпу, хто больш дасць грошай. Цяпер трэба чакаць рабучых акцый з боку Цімашэнкі, якой трэба ратаваць рэйтынг. Бонусы на справе Лазінскага атрымалі Партыя рэгіянаў і Юшчанка. Апошні аператыўна зняў з пасады кіраварадградскага губернатара.

— Які прагноз развіція падзеі?

— У верасні спэцыяльна створаная партыя Радзе камісія па кіраварадградскай справе прадставіць вынікі свайго расследавання. Тут яшчэ шмат што не ясна. Напрыклад, чаму забойцы заместілі таго, каб схаваць труп Алейніка, выклікалі "хуткую". Ёсьць версія, што з ім быў яшча некшта, хто, на іх думку, быў ненадзейным. Магчыма, гэта была жанчына. Потым, калі Лазінскага знойдуць, будзе суд. Напрыканцы адзначы: нягледзячы на ўвесь трагізм гэтай гісторыі, адзін пазітыў — ёсьць Незалежныя СМІ змаглі ўскрыць кіраварадградскі нарыў. Баяюся, што, калі з барамі быў зліты, яны пададзяць пасады кіраварадградскага губернатара.

— Пі вершты, што падобны адстрэл людзей праводзіліся рэгіянально? Генпрокурор Украіны Аляксандар Мязведзькоўская кажа, што ў мясцовых архівах МУЗ зглобаўца толькі два выпадкі, калі ў вышэйшых краіх за апошні час зікалі людзі.

— Нагадай, калі ласка, храналогію падзеі.

— 16 чэрвеня ў Кіраваградскай вобласці ў вёсцы Грузьке пры загадковых аbstавінах пайшоў з жыцця 55-гадовы Валерый Алейнік. Яго даставілі ў бальніцу з прастэленай нагой, якую давялося ампутаваць. На аператыўным стале пацыент памёр. На наступны дзень нацыяналістичная партыя "Свабода" Алега Цыгнібока ўсклала віну за забойства на Віктара Лазінскага (дэпутата БЮТ), Яўгена Горбенку (рэйнага пракуора) і Mihaila Kavalskага (кіраўніка мясцовай міліцыі). Літаральна адразу кіраварадградскі МУС прапанаваў сваю версію: быццам згаданая тройка спрабавала арыштаваць зброянага злачынцу Грузькага, які быццам напаў на іх. Таксама ёсьць інфармация пра тое, што быццам Алейнік рыхтаваў замах на дапушту. Менавіта падчас замаху ён і быў моцна паранены. Партыя БЮТ увогуле пропанавала выдаць Лазінскаму і кампаніі ўзнагароды за дапамогу міліцыі.

— Як узімка версія пра тое, што сапраўдны забойца?

— Бомба выбухнула прыблізна на 23 чэрвеня, калі незалежныя журналісты з Кіева (мясцовай прэсі) была даўно куплена Лазінскім, наведалі месца падзеі і даведаліся пра некаторыя пікантныя аbstавіны сітуацыі ў Грузьке. Па словах сялян, Лазінскі незаконна прыбраў да рук мясцовыя лясы

некшта з пасажыраў прастрэлі ўмагу нагу. Алейнік паспрабаваў схавацца ў лесапасадцы, аднак яго знайшли і моцна паранілі. На карысць гэтай версіі кажуць вінікі экспертызы: сам Алейнік не страйляў. — **Гісторыя папросту сюрпазітывна. На пачатку XXI стагоддзя на людзей арганізоўваюць паліяванне. Што гэта — феномен малярнай эфрагады кіраварадградскай эліты або нейкія сацыяльныя трэнёны ў вёсцы?**

— Мяркую, што гэта не праства выпадак. Традыцыйна адносіны ўлады і людзей на вёсцы вельмі дрэнныя, асабліва калі мова ідзе пра права сялян карыстацца лясынімі і воднымі рэсурсамі. Ёсьць такое вядомасце апавяданне "Бур'ян", пра тое, як чырвонаармейцы ў 1920-я гады вяртаюцца з фронту ў родную вёску і задаюцца пытаннем: за што мы змагаліся? Старшыни сельсавету фактычна падмініструюць сабой латыфундисты. Адсюль і вялікая любоў на народзе да розных атаманаў кішталту Махно або Кармалюка, якія абаранялі селяніна ад цікіску паноў.

— **Пі вершты, што падобны адстрэл людзей праводзіліся рэгіянально?** Генпрокурор Украіны Аляксандар Мязведзькоўская кажа, што ў мясцовых архівах МУЗ зглобаўца толькі два выпадкі, калі ў вышэйшых краіх за апошні час зікалі людзі.

— Думаю, што паліяванні адбываліся больш-менш рэ-

ПОВЯЗЬ ЧАСОУ

► ПОСТАЦІ

КАЛІ СТАТЬІСТЫКА І ТРАГЕДЫЯ ІДУЦЬ ПОБАЧ

Там, дзе перагукаюцца званамі Свята-Духу кафедральны сабор і касцёл Найсвяцейшай Панны Мары, павольна адбівае гадзіны гардская ратуша, жыве пісменнік і даследчык Леанід Маракоў. Эла Оліна завітала да яго ў госьці, каб паразмаяўць пра лёсі людзей, якія адданасцю сваёй справе заслужылі месца ў гісторыі Беларусі і якіх краіна заўчнаса страда.

Леанід Уладзіміровіч Маракоў — гісторык, энтыклапедыст, сябра Саюза беларускіх пісменнікаў і Беларускага саюза журналістаў, правамоцны сябра міжнароднага ПЭН-цэнтра — ужо больш за дванаццаць гадоў даследуе рэпрэсіі савецкіх уладаў супраць беларускага, польскага, габрэйскага народу. Чалавека, які зрабіў ніякіх заслуг для нашчадкаў імёны загінулых сучыннікаў, відаць, нешта ўсё ж яднае з Небам.

Старонкі спісу — доўгім ланцужкамі цягнуцца празьшы і разнастайнія звесткі. Насупраць кожнай асобы кратка пазначана, дзе нарадзіўся, жыве, працаваў, па яго справе арыштаваны. “Антysавецкая агітация”, “уздел у дзеянні контэррэвалюцыйнай арганізацыі”, “шкодніцкая дзеянасць у гаспадарцы” — тыповыя прысыду тыў часоў. Даследчык сабраў вялікую факталагічную базу, сумленне занатаваў старонкі жыцця рэпрэсаваных літаратарап, дзеячай культуры, асветы, наўку, прафесій. Акрамя таго, на якіх пасягнула рука НКУС. Ціпер иму пішуць і тэлефонуюць з Гомеля, Гродна, Магілёве, Брэста да іншых гародоў і мястэчак нашчадкі рэпрэсаваных, каб адшукаць звесткі пра сваіх паяцярэльных продкаў. На сайт пісменніка www.marakou.com заходзяць наведальнікі з Кіева, Лондана, Нью-Ёрку, Амстэрдама, Варшавы, Берліна, пакідаюць удзячныя водгукі, змянчаюць партрэты родных. Леанід Маракоў расказвае, што, каб сабраць столькі звесткі, даводзіцца многа часу корпаша ў архівах, працягнуць іх архівныя аркушаў паперы, на якіх занатаваныя лёсы людзей. Без выходных і адпачынка, 12–14 гадзін на суткі — так выглядае працоўны графік даследчыка.

З бірацца звесткі пра ахвяраў сталінскага рэжыму Леанід Маракоў пачаў у 1997 годзе. Тады иму патэлрафонавалі з выдавецтвам і запыталіся, ці мае рукапісы свайго дзядзькі паста Леаніда Маракова, які быў любым вучнем Янкі Купалы. Леанід Маракоў быў расстрыніты карнім органамі НКУС акурат на крывавую ночь з 28 на 29 кастрычніка 1937 года, калі ў Мінскай унутранай турме НКУС было знішчана калі ста прадстаўнікоў беларускай культуры і літаратуры, эліты беларускай нацыі.

У гэтым годзе ў выдавецтве “Смэлтак” выйшаў новы том даследаванняў Леаніда Маракова “Рэпрэсаваныя каталіцкія, духоўныя, канскрэванныя і свецкія асобы Беларусі 1917–1964 гг.”. У ім сабрана калі 700 біографій ксяндзоў і служыцеў, расказваеца пра дзеянасць 800 касцёлаў, 400 з іх існавалі ў нашай краіне і пазней бытлы зачынены ці разбураныя.

— Кніга пачынаеца з біографіі Фабіяна Абрантавіча, — расказвае сп. Леанід. — Пасля заканчэння Магілёўскай семінарыі і духоўнай акадэміі ў Санкт-

Пецярбургу ён вучыўся ў каталіцкім універсітэце Лівонія і абараніў доктарскую дысертацыю. У жніўні 1918 года Фабіян Абрантавіч з біскупам Зыгмунтам Лазінскім у Мінску адправіў першую ў ХХ стагоддзі імшчу на беларускай мове. Святар быў рэктарам Духоўнай семінарыі і выступаў за ўздзенне беларускай мовы ў набажэнства ў Касцёле і духоўных установах, пра гэта неаднаразова пісаў у ролігічных выданнях. Ён сліраваў з Браніславам Эні-мак-Шыпілам, з Янкам Купалам. Зімой 1920 года Фабіян Абрантавіч дзяжурый калі ложка хворага паста і падтрымліваў яго духу. Пра многіх сяячараў, чые біографіі змешчаны ў новай кнізе, раней не было звестак у Беларусі. Пачынаючи працу некалькі гадоў таму, я думаў, што змагу яе завяршыць гадоў праз дзесяць. Дзякуючы падтрымкы Касцёла, а менавіта біскупу Антонію Дзямлянікі, удалося сабраць звесткі з-за мяжы, часопісы і кнігі па тэме, паскорыць пошуки.

Леанід Маракоў склаў двухтомны зборнік з біографіямі праваслаўных свяшчэннаў і царкоўнаслужыцелі Беларусі. 1917–1967” рабіўся больш за два гады, — каментуе Леанід Маракоў. — З праваслаўных святаў пра практична сто адсоткаў былі сасланны на катаргу, расстрэлівани. Можна лічыць, што гэта даведнік не проста распрашаваных, а ўсіх святаў, якія неслі служэнне на Беларусі на пачатку ХХ стагоддзя.

Зараз я збіраў звесткі пра рэпрэсаваных медыкай, падрыхтавана ўжо паўтары тысячы біографій. Падчас “крывавага тунела смерці” — піку стаўлінскіх ропростаў (чэрвень 1936 — лістапад 1938 гадоў) з маўклівай згоды. Масквы адбылося паўночнае запусcenне сістэмы медыцынскага аблугоўвання насельніцтва БССР. Тыповым было знішчэнне хворых праз неаказанне ім дапамогі — канцлагеры пад здаровыя не пасівалі будаваць, а тут хворыя. Дайшо да таго, што на большасць раённых бальніц БССР прыходзіўся адзін лекар. Адзін на тысячу і тысячу людзей! А ў некаторых бальніцах і ўговуле — ніводнага. І кожны трэці- чацвёрты ўрачэбны ўчастак быў без доктара. Як вам такое — урачэбны ўчастак

і без доктара? Ды што без доктара — без фельчара і акушэркі. У БССР не хапала соцен дактараў і фельчараў, паўтысячы акушэрак, а іх з асаблівай стараннасцю арыштавалі і вынішчалі. І арыштавалі з такай хуткасцю і перыядычнасцю, што трох сотняў выпускнікоў Мінскага і Віцебскага медыцынскіх інстытутаў штогод не паспівали закрываць гэтыя правалы. Праўда, медыкай не дзяляў руцінай працы розуму вучылі. Спецбанды, спецлінікі, спецсанаторы, специсты адпачынку для партыйных бонзаў і супрацоўнікаў НКУС патрабавалі спецаслугу-гоўвания. Для іх і рыхтавалі маладую медыцынскую гвардыю.

— Вы — аўтар шэрагу кніг прозы, заўажных грамадскасцю. Як абыўся пераход ад навуковага даследавання да пісьменства?

— Пасля напісання тысячы незвычайных, з нечаканымі, трагічнымі паворотамі біяграфій мне захадзялася расказаць пра гэтых людзей падрабізна. Таму амаль усе мае апавяданні дакументальныя, гістарычныя. Але ў наш камп'ютары век я намагаўся напісаць іх так, каб яны чыталіся імгненна, на адным дыханні. Мае героя, сапраўды, непамяркоўныя, бо яны любым коштам, нават коштам жыцця, імкнуща вырывацца з няволі.

— *Ці падтрымлівае вас сям'я?*

Справядлівая сацыялістычна дзяржава хоць і выдзяляла на ахову здароўя будаўніка камунізму ў месец “цэльны” 4 рублі (сапраўды, амаль бысплатная медыцына), але, відаць, “цэльных” не хапала. За 1937 год у Барысаве, Віцебску, Гомелі, Лепелі, Магілёве, Мінску, Орши, Палацку, Рэчыцы дзіцячая смяротнасць узімлілася на 30–60 процэнтаў. У Мінскай дзіцячай клініцы ў пакой дзяжурных машы, различнаных на дзесяць дванаццаць чалавек, знаходзілася сорак.

Хворыя не маглі працаўваць, не маглі прынесці сістэму дыўданьня, а значыць, падлягалі спісанню-вынішчэнню. Пад вынішчэнне траплялі і асабліва актыўныя выратавальнікі хворых. І не мела значэння, санітарка гэта была, медсястра, галоўны ўрач шпіталя ці загадчык кафедры лічбовай фагулета. У пятнамі томе акурат і змешчаныя біографіі або каорткі звесткі тыў выратавальнікаў. Гэта рэпрэсаваныя ўрачы шпіталяў, бальніц, дыспансераў, радзільніх дамоў, паліклінік, медыцынскіх пунктав і кансультатыяў, вайсковых частак, месецу зняволення, супрацоўнікі Народнай камісіі па ахове здароўя абласных, гардских, раённых медыцынскіх, санітарных, ветэрынарных інспекцый і ўстаноў.

І вінаўцілі ў інтэлігэнтнасці, інтэлектуальнасці, адукаванасці, у тым, што яны належалі да людзей думаючых, а значыць, ставіліся да падзеі крэтычна. Восі гэтыя крэтыкі Сталін і вынішчылі. І, як ведаеце, не толькі медыкай, але настаўнікаў, літаратарап, дзеячыніц культуры.

— Я вельмі ўдзячны сваёй сям'і. Жонка Наталля дапамагае мне складаць імянныя і геаграфічныя паказальнікі. Сын Дзмітрый — набіраць тэксты. Пятнаццацігадовай дачкай Дыяна — не па гадах сур'ёны чалавек, займаецца ў сядрэні і мастацкай школах, піша вершы, апавяданні, любіць замежныя мовы. Яе працоўны стол — побач з майм.

У дадзенай базе Леаніда Маракова я знайшла дадзеныя на свайго рэпрэсаванага прадзеда. Станіслаў Іванавіч Крыцкі нарадзіўся ў Віцебскай вобласці ў 1881 годзе. Старое фота занайшло момант шлюбу ў Касцёле.

Сям'я Крыцкіх, фота з сямейнага архіву

та пані Ружа паходзіла з бяднелай шляхты. Станіслаў Іванавіч вадзіў цыгнікі з Рыгі на Беларусь, у Крыцкіх было тroe дзяцей. У 1933 годзе прадзед біярштаваны: унацы да дома пад'ехаў чорны варанок, і родны чалавек зінк. У картатцы Леаніда Маракова значыць нумар яго справы і судовы вырак — пляц гаду лагераў за антысавецкую дзеячыніц. Прадзеда адрэправілі на беламора-балтыскі канал.

► ПАДАРОЖНЫЙ НАТАТКІ

КРЫЖЫКІ МОНТЭНЕГРА

Марыя Мартысевич

“Крыжы Монтэнегра”
— другое ў тваім жыцці эсэ
Уладзіміра Арлова, якое тэбе
захацелася перапісаць. Перад
паездкай ты сустрэла яго
аўтара на мінскім вакзале, і
ён парэкамендаваў табе гэты
тэкст як “настраёвае чывто ў
дарогу”. Паездка не абыцала
быць лёгкай — пачынаючы
ад Бялграду, калі пяцісот
кіламетраў галоунай
чарнагорскай магістраллю —
вузкай горнай трасай, над якой
— аргамічнай прыгажосці
горы, паабапал якой —
фантасмагарычныя прорвы
з плыткімі рэактыўнымі
рачулкамі, уздоўж якой
— рэгулярныя, нібы каплічкі
для лілігримаў, помнікі тым,
хто сарваўся тут да цабе.

Арлова тут ванітавала. У вінші вандруцы пасля хуткай вячэрэй, з'едзенай у Бялградзе, кібасіца не піябе, а твою сірабоўку. У вас начыні пераезд. Свет у салоне прыглушана, а недасведчаны ў горных віражах беларускі аўтобус заносіць ў ўлеву, то ўправа. Адночыні ў жыцці ты ўжо зазнала падобная фізічныя адчуванні. У Кракаўскім акварыуме ёсьць адна страшная вадзяная горка. Купальщицы на шаленай хуткасці, развітваючыся па дарозе з жыццем, ліццю долу на крутых віражах, але выльяте ў адкрыту воду на адразу. Труба выштурхвае яго ў ёмістасць, па форме падобную да лягушчай талеркі, а па атмасферы — на юлонне маці. Чалавека круціць ў ёй, тармозячы, два-три віткі, пасля чаго вада мяккыя выплывае яго на славоду. Гэтак сама з вузкай небяспечнай цісніны шашы аўтобус плаўна выліздае, пашыраючы віткі спуску, на скіл даўніны, унізе якой у проміннях світання разлётса твой курорт. Арлоў, едучы гэтай дарогай, думаў пра “мастактаў паміраць” і часечце пераїжжаў гэты горны перавал. У цябе гэты пераезд асацыяціраваў адно з нараджэннем.

Ніно

У сезон на курортах Чарнагоры разгортваецца зачытан барацьба паміж экспкурсійнымі кампаніямі. Чым толькі не завабіваюць турыстаў заўсім! Адзіны забаронены прыём — нельга забіваць кошты. Барацьба за кліента ідзе да вечара. Не прыпыняеца яна і зранку, калі фірмы забираюць групы з паркоўкі ў цэнтры горада. На паркоўцы дэліжары ў блактаванікі бландзін, два метры сексу, у татуіроўках на мускулістых руках ды нагах. Гэты Тарзан белазуба і томна спрабуе перацанца цібэ, што твой аўтобус адмінілі, а ў ягоным акурате ёсьць вольнае месца. Ты амаль даеш яму веры. Але вось падаюць твой

аўтобус. Ён апнаеца не такім бліскучым, як аўталаінер Тарзана, і ўвогуле малапрезентабельны, а гд — спільным, маленькім і непрыметным. Дыў яшча завуць яго Ніно, што адразу ж выклікае ў цябе згадкі пра рамантчыну гісторыю Амелі, а ў тваіх спадарожніц, дзвоях праставатых цётак, не выклікае, і цягам экспурсіі яны раз-пораз драхніцца, пакуль хлопец не чуе: “А куды эта падзявалася наша Ніна?”

Чарнагорцы расслабленыя. Тут Арлоў мае рапчу. З усіх магчымых паштовак, якіх бы ты могла выслыць з курорту сібрам, цібэ прыцягвае тая, на якой сіфармуювана “10 чарнагорскіх запаветаў”: “Любі ложак свой, як самога сябе”; “Калі бачыш, што нехта адпачывае, — неадкладна дапамажь иму ў ўго справе”, — і іншыя, пад якім ты, не задумваючыся, падпісваешся. Але, слухаючы Ніно падчас экспурсіі, ты разумееш: чарнагорцы — народ, які фантастычна любіць свою краіну і ганарыща ўсімі яе 13-ю тысячамі квадратных кіламетраў, кожным горным хрыбтом, рагой ці возерам і ўсім, што звязана з гэтай тэрыторыяй у мінуўшчыне, цяперычніне і будучыні. Белакаменнымі горнымі праваслаўнымі манастырамі ХІХ стагоддзя тут хваляцца не менш, чым піцзоркавымі гатэлямі, якія будуть стаяць на тым ці іншым месцы праз 5-10 год, а пакуль вытыркаюць над краівідам пачварнымі каркасамі.

Нікіх спічай датычна спрадвечнай чарнагорскай мовы і ўнікальнай гісторыі (тое, што ўжо год 20 наўпрост асацыяцірава ў цябе з незалежніцкімі працамі ў той ці іншай краіне) ты чамусыць не чуеш. Ты робиш высьнову — моўна-этнічныя пытанні — надстройка, якая надбудоўваецца над непахіснымі базісамі, імя якому — уязны турызм. У 2006-м Чарнагоры аддзяліліся ад Сербіі ўсёй берагавай лініі і ціпэр павольна, але верна распрадае пляжы багатым рускім, амерыканцамі ды сінгапурцам. Краіна — бізнес-практ, і найвышэйшы чарнагорскі патрыйтызм — бранч пасільны ўздел у гэтым нацыянальным бізнесе. Багатае ўзбражжа мусіць выцягнучы з галечы адсталую горную частку краіны. Падгорыца — стаўцца Чарнагоры — мае памеры і ауру буйнога беларускага райцэнтра, але ў кожным кавалачку гардской панарамы чытаеца: галоўнае яшча наперадзе.

Міларад

Афіцыянт рэстарацыі, дзе вы абедаеце штодня, яўна на цібэ запаў. Ён называе цібэ “златка” (у адказ табе нязменна хочацца абавязаць яго “хадуном”) і перыядычна намагаеца не ўзяць з цябе гройш за адбел — і беага сімвалічных. Потым вы амаль выпадкова сутыкаеца на вечаровымі пляжы, і падчас вашаўца імправізованага спаткання выяўляеца, што афіцыянт мае шмат агульнага з Уладзімірам Арловым. З усіх жанчын у свеце ён аддае перавагу беларускам.

Каб давесці табе гэта, ён выцягвае мабільнік, у якім запар ідуць тэлефоны: “Tanja Belorussia, Katja Minsk, Sveta Baranovich...”

Яго завуць Міларад, і ён краснаўна спрабуе пераканаць цібэ, што яму на год 10-15 меней, чым ёсьць насамрэч. Ён просіць і твой нумар тэлефону ў сваю калекцыю перамогаў на міlosным фронце балканска-беларускага сіроўства. Адкруціца аказваецца лягчэй, чым табе здавалася. Сербы — а ў абсолютнай працяговаты піціважна панаехалі на сезон сербы — лавеласы, але іх увага ненавязлівая. Кожны прадавец і ці афіцыянт лічыць нехайдным табе падміргнучу і спакусліва пасміхнуца — да канца свайго

побыту ты пачынаеш успрыманці гэта як належнае — як цукеркі ці ментолавыя пасцілкі, што пададзены на некаторых кавярнях разам з рахункам.

Борыс

Ваш контакт з Міларадам усталяваўся пасля таго, як ты здомаўлілася брачной меню на рускай ці ангельскай мовах, упарты спрабуючы агульчык замову па-сербску. Вялікіх поспехаў у сербскай мове за гэты тыдзень ты не зробіш — твой адзіны падручнік — кішэнны размойтнік, арментаваны да таго ж не на рускамоўных фанатаў Балканам, а на сербах, якія хочаць навучыцца па-руску. У тваіх штуды ў з'яўліцца пабочны эффект — проста як у “Віяры”, якуй былі распрацоўвалі як прэпарат ад хваробаў сэрца. Твае спрабы гаварыць па-сербску ўспрымаючы як непрыхаваны фільтр.

Другі чалавек, з якім ты пазнаёміліся такім чынам, — Борыс, барын у бары на запраўцы ў горнай частцы краіны. Гатуючы табе “цири чај”, ён пачуў твой скагу што за 10 дзён турпэздкі ты хочаць выучыць сербскую мову, але нікто цібэ не падтрымле. Ён паабяцаў дапамагчы табе ў тваіх мужжых пачынаннях — сербскую мову яе носьбіты лічачы гіперскладані для выучэння. Што праўда, хутка вы з Борысам, да ўзаемнай палёткі, пераключаецца на англійскую. Борыс — марак гандлівага флоту, які чакае свой карабель і, каб не нудзіцца дома, працуе, разліваючы падарожнікі камуфлю, гарбату і ракію. За суседнім столікам пры піве сабраўся членаў кампаніі — яго сабры. Яны перыядычна ўскокваюць і танчачы нешта сядрнёе паміж кан-канам і сір-

такі. Ты ніяк не згадаеш, як называеца гэта балканскі танец. “Напіши пра Зорана, журналістка! Яго продкт спусціўся з гор у канцы XIX стагоддзя, яны там усе адмажаныя. Калі яму было 20 гадоў, і яго бацька саджаваў яго на цытнік, выпраўляючы на службу ў войска, ён працігваў руکі да паравозу і крываў: “Тата, купі мне гэту цашку!”

— Ты любіш сваю краіну? — пытается ты ў Борыса, бо што яшчэ можна паспець запытацца за адну хвіліну, што засталася да ад’езду, у чалавека, якога больш ніколі не пабачиш.

— Тупое пытаннне. Люблю, канешне. А што, ёсьць людзі, якія не любляць сваю краіну?

Ты моўчкі азіраеш на сваіх суйчыннікаў, якія сядзяць пад парасонамі на вуліцы. Выгоды і недахонаў краіны за вакон аўтобуса і ці хацелі б яны зваліць менавіта сюды — вось тое, пра што разважалі твае суйчыннікі, пакуль ехалі да гэтай горнай за праўлікі праз усю Еўропу.

Чорныя горцы і белыя рускія

Тое, чаго ты ніяк не можаш прыняць у пафасе эсэістыкі Арлова, на якім, чаго ўжо там хаваць, выхоўвалася, — гэта яго паслядоўна непрыязнь да Расіі. Рускіх тут халерна шмат. Гэта праўда. Яны голасна пераўмоляюцца на вуліцах і гушкаюць сваіх “младзенцаў”, якіх завуць Елісей і Афіса. Але ты не можаш не прызнаць: чарнагорцы ду серыў на пляжы ніяк не менш — яны таксама гучна перамаляюцца на вуліцах і ў растарычнасцях, шумна хакаюць у суседніх дамах і гушкаюць сваіх немаўлятак, якіх завуць нейкімі нязвычайнімі балканскімі імёнамі. І нават сваіх любых украйнцаў, якія пераважна моўчкі ці пошапкай, але ўсё-такі гушкаюць на пляжы сваіх Назарку і Хрыстыну, ты прыкмячаеш тут даволі шмат.

Табе пачынае здавацца, што проблема рускіх на курортах свету значна пераўблішана. Іх дэмографічна болей — вось і ўсё. Ты пачынаеш разумець, што проблема рускіх і Расіі для апантанага самаідэнтыфікацыі беларуса — унутраная проблема. Гэта сама падлетак-нефармал

Горы і мора

“Твайму народу не стае не толькі выйсці да мора, але і выйсці да неба — гор”. Куды б ні ехаў Арлоў у сваім зборніку эсэ “Сланы Ганібал”, у думках, метафорах і асцыяцыях ён ўсё адно з Беларуссю. Нават у Чарнагоры, з якой, як ён сам крыху скрушиў прызнаеца, у Беларусі ніякіх гістарычных аналогій. А вось табе ўткініць на кропелькі не хочаца думаць ні пра якую Беларусь (зрешты, чаго ўжо там — тут табе ўвогуле ні кропелькі не хочацца думаць). Запілышев у мора да межаў дазволенага берагавай аховай і павісаеш на буйках. Бойташысі сабе ў Адрыятыцы. І раптам разумееш: Арлоў на твай месцы авбавязкова зазначыў бы: павісаеш на бел-чырвона-белых буйках. Але ты бізмежна далёкая ад усяго гэтага. Ну і няхай буйкі бел-чырвона-белыя. Затое мора сіняе. А горы — зялёныя.

КУЛЬТУРА

16

► АВАНГАРД

“ЖАЛЕЗНЫ ВОЎК”: ПІКАСО І НЕ СНІЛАСЯ

Ганна Кот

Герояў можна маляваць не толькі ва ўзвышана-напышлівым рэалізме, але і раскладці іх на каляровыя плоскасці кубізму, дадаць сярэднявечнай асіметрыі ці нават прымусіць пазяхаць.

Ад гэтага яны не перастануць быць героямі, лічыць кіраўнік попалацкага творчага аб'яднання “Жалезны воўк” Андрусь Мікалаеў. Мастакі называныя суполкі сталіся аўтарамі экспазіцыі “Неасармацкі партрэт”, што нядына ўпершыню адбылася ў Музее гісторыі беларускага кіно. Па сутнасці, яны запачатковалі, стварылі новы жанр — неасармацкі жанр.

Большасць мастакоў суполкі “Жалезны воўк” яцца толькі пачынаюць свой творчы шлях. Аднак ёсьць сирод аўтараў і стаўмы майстры з багатым досведам выстаяў, такія, напрыклад, як Георгій Танковіч — сбяра Беларускага саюза мастакоў. Сустракаюцца і замежных творцы. Немка Хрысціна Шмідт сваімі першымі партрэтамі “Жалезны воўк” называе сваіх калегаў рамантыкамі. Не дзіва, калі ведаць, што калісці сармацкі партрэт выкарстоўваўся выключна для выявы адважных герояў. У XV—XVIII стагоддзях гэта была наядычай папулярнай форма

працавала настыомна, як “сапраўдная немецкая машина”, без увагі на ежу і адпачынак. Вынікам стаўся партрэт у духу добрага немецкага сэнтыменталізму пад назвай “Заканчэнне эпохі”, на якой намаліваны, такія мовіць, рыцар “на пенсіі”. Ён ужо адпуштыў сваёй баявога каня на волю, але сам нікак не можа забыцца на слáйную эпоху вайсковай славы.

Кіраўнік суполкі “Жалезны воўк” называе сваіх калегаў рамантыкамі. Не дзіва, калі ведаць, што калісці сармацкі партрэт выкарстоўваўся выключна для выявы адважных герояў. У XV—XVIII стагоддзях гэта была наядычай папулярнай форма

праднага рыцарскага партрэту ў выяўленчым мастацтве Вільгельма княства Літоўскага, а потым і Рэчы Паспалітай. Сармацкі партрэт адлюстроўваў сабою і целую ідэалогію, згодна якой шляхта з'яўлялася нащадкамі ваяўнічых племёнаў сарматаў, што ў III ст. да н.э. — IV ст. н.э. насылялі прычарноморскія стэлы, а пазней сышлі на поўнач ды зніклі з мапы гісторыі.

Сарматызм стаўся светапоглядам, культурай і падам жыцьця шляхты. Галоўным сваім абавязкам яны лічылі вайсковую справу і абарону Бацькаўшчыны і Каталіцтва. Чалавек на сармацкіх партрэтах паўстаў у парадным адзенні, у атачанні

прадметаў, што выяўлялі не толькі яго ўнутраны свет, характар, але і перадавалі прыналежнасць да той ці іншай саслоўнай групы, давалі магчымасць даведацца пра становішча асобы ў грамадстве. Найбольш традыцыйнымі помнікамі гэтага жанру сёння мастацтвазнадуць лічадзь партрэты Юрыя Радзівіла ды Яна Сабескага.

Дзякуючы сумеснаму праекту рыцарскага клубу “Жалезны воўк” (менавіта на яго аснове дзеянічае аднайменная творчая суполка) і беларускіх мастакоў традыцыйнай гераічнай партрэту аднавілася праз два стагоддзя забыцця.

Першы партрэт у неасармацкім стылі — “Жалезны воўк” Алега Елізараўа — быў намалівани ў 1999—2000 гадах у супраўдным сярэднявечным стылі. Па тэхніцы ён вельмі нагадвае ікону. Без захавання перспектывы, сіметрыі да прароды. Ён настолькі падобен да старажытнай карынты, што здараліся нават кур'ёзныя выпадкі, калі людзі запытваліся, колькі ж стагоддзіў гэтаму твору, распавядзея Андрусь Мікалаеў.

З часам на змену жорсткім канонам прышла стыльная разнастайнасць. Малявіць у поўнай згодзе са сваім фантазій было для маладых неасарматоў значна цікавым, чым прытырмлівіца выдуманых амаль паўтысячагодзідзя таму правілаў.

Вынікам креатыўнага падыходу да традыцыйнага стала серыя

палотнаў у стылі аналітычнага кубізму, прысвечаная 100-годдзю гэтага стылю. Узніклі эксперыментальныя, абстрактныя і суперматычныя партрэты. У той жа час працягваў развівацца реалістычныя партрэты. Такім чынам, традыцыйны “сармацкі партрэт” атрымаў далейшую развіццё і прыстайку “неа” ў назве жанру.

“Неасармацкі жанр — гэта эвалюцыя сарматызму, — тлумачыць сутнасць змены кіраўнік творчай суполкі “Жалезны воўк” і “галоўні ідэолаг” новага жанру Андрусь Мікалаеў. — Калісці мастакі нават не могіўці сабе рыцара, які б сміясіў, або, барабан Божа, перамотваў “парцянкі”. Але ж рыцары таксама людзі! Таму мы дадалі да традыцыйнай гераічнай асновы сюжэт ды эмоцыі. І атрымаўся “жывы” чалавек, які крывацца ад болю, цешыцца, пазяхаць.

Апошні партрэт, дарэчы, трапіўшы на віртуальную немецкую выставу, вельмі спадабаўся тамашнім аўдзторам. Кажуць, калі на яго доўга глядзець, дык можна таксама пачаць пазяхаць.

Сёняшні выгляд неасарматызму Андрусь лічыць далёка не апошній кропкай ягонага развіцця: “Жанр ужо выйшаў за рамкі жорсткіх канонаў, але што будзе далей, мы пакуль і самі не ведаем”, — усміхненіца абаильны кіраўнік “Жалезнага воўка”, пакідаючы прыхильнікамі рамантычнага жанру прастору для асабістай фантазіі”.

► ЮБІЛЕЙ

КСЯНДЗУ ПРОБАШЧУ УЛАДЗІСЛАВУ ЗАВАЛЬНЮКУ — 60 ГАДОЎ

Аляксей Хадыка

Постаць знанага каталичкага святара звязваюць з адраджэннем рэлігійнага жыцця ў Беларусі ў апошнія пару дзесяцігоддзяў. Урачыстыя, традыцыйныя для Мінска працэсіі святыя Божага Цела, аднаўленне паломніцтва і рэлігійнага жыцця аднаго з найважнейшых санктуарый краіны ў Будславе, насычане духоўнае жыццё прыходу Святых Сымона і Алены, Чырвонага касцёла, які нават у савецкія часы (тады маўкліва, толькі абліччам) заставаўся візітоўкай сталіцы.

Святар, які не цураецца сучаснага штодзённага жыцця, — удзельнічае ў дыскусіях на ТВ

і на старонках прэсы, нават галадуе (у пратэсце супраць brutal'най трактоўкі гісторыі царквы ў скандальным “Кодзе да Вінчы”), спрабуячы давесці свою праўду і веру ў Хрыста да людзей. Мужна адчыненне храма для паніхіды па вернай каталіцца Ірыне Казулінай.

Ушанаванні выдатных беларускіх пээтаў у касцёле, калі апошнім зрабілася няўтульна ў

сталу ў вуліцы, якой нададзена імя фундатара святыні, Эдварда Вайніловіча. Нават да жадання ўславіць памяць чалавека, якому горад уздычны за храм, пазмай-казанін “Так хачеў Бог!”, выдадзенай напярэдадні 100-гаддзя фундаціі, што адбудзенца ў 2010 годзе.

Храм на плошчы Незалежнасці, супрацьстоечна тлуму і бізладзіў выпадковых падзеяў навокал, пад апекай шычрага і энэргічнага прашибашча даўно зрабіўся цэнтрам інтэлектуальнага жыцця. Невышадкова пад кіраўніцтвам Уладзіслава Завалыні, на падліках старшыні Прафесарскага клуба пры касцёле Міхаіла Цяліўскага, выдадзеная калі 50 кніжак. Большасць — на беларускай мове. З апошніх і самых значных — праца самога ксяндза-дэканана “Родная мова ў духоўным жыцці Беларусі” — падрыхтаваная пад яго кіраўніцтвам калектывам перакладчыкоў сучаснае “Евангелле”. Зроблена так, каб і мова, і імёны, і назвы

географічных мясцін загучалі і па беларуску, і адначасова прымалына для праdstаўнікоў розных хрысціянскіх канфесій Беларусі. Дзеля яднання ў веры, ведаў і любові нашай укрыжаванай на шляхах гісторыі краіны.

“Айцец Уладзіслаў — сталы і актыўны сябры Рады ТВМ, дзеянісць якія цяжкую ўзвіць без яго ўдзелу. Ён украінец, але, ведаючы нямала моваў, падчас свайго святарскага служжання ў нашай краіне зрабіў выбар на карысць беларускай, якую ўжывае як родную. І яго намаганнямі паўстала абаильны нацыянальная атмасфера ў такім знаковым для сталіцы храме, які касцёл Святых Сымона і Алены. Яго казані глыбокія, эмацыйныя, сардечныя: вось і ў яго юбілей слова ў касцёле гучала па-беларуску”, — зазначыў старшыня Таварыства беларускай мовы Алег Трусаў.

Зычым юбіляру добрага ўраджаю ў яго духоўнай сябі!

Новы Час

Масава-палітычная газета
Вядома з сакавіка 2002 г.

Галоўны рэдактар Алена Анісім
Шэф-рэдактар Аляксей Кароль

Пасведчанне аб зарэгістрацыі № 1798 ад 12 верасня 2008.

ЗАСНАВАЛЬNIK: Мінскі гарадская арганізацыя ГА ТВМ імя Ф. Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцева, 13. Тэл.: 284-85-11.

ВЫДАВЕЦ: Прыватнае выдавецтва кніг «Час навінаў».

Пасведчанне № 64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЭДАКЦІІ І ВЫДАЎЦА:
220012, г. Мінск, зав. Інструментальны, 6-214.
Тэл.: +375 29 651 21 12; +375 17 20 19 71.
nouchas@gmail.com; www.nouchas.org

НАДРУКАВАНА ў друкарні УП «Плутас-Маркет». Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.

Замова №

Падпісані да друку 10.07.2009. 8.00.

Наклад 5050 асобінай. Кошт свабодны.

Радзівілічы можа друкаваць артыкулы даўні памемікі, не падзяляючы пазыцыі аўтараў.

Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час» аблазікована.

Рукапісы рэдакціі не вартуюць і не разглядаюць мастакі творы.

Чытацкая пошта публікуецца паводле рэдакцыйных меркаванняў.